

II. Drättselkammaren.

Emedan de viktigaste af Drättselkammaren handlagda ärenden redan blifvit omnämnda under föregående afdelning, upptagas här blott följande:

a) Ärenden beträffande förvaltningen af stadens fasta gods.

Försäljning af
tomter.

Dels på grund af särskilda utaf Stadsfullmäktige gifna och i det föregående berörda bemyndiganden, dels i stöd af den i Drättselkammarens reglemente Kammaren medgifna befogenheten att genom offentlig auktion försälja staden tillhöriga odisponerade byggnadstomter, försälde Drättselkammaren under året nedan upptagna odisponerade och arrendetomter jemte tillskottsområden, å hvilka, efter det de för desamma fastställda löseskillingar blifvit gäldade medels kontant inbetalning eller medels utställande af skuldsedlar, hvilkas inlösen säkerställdes genom in-teckning i tomten eller genom borgen, salubref af Drättselkammaren utfärdades å stadens vägnar:

Qvarter N:o	Tomt N:o	Gata	Köparen	Tomtens areal qv. fot	Pris per qv. fot Fmk.	Köpe- skillingens be- lopp Fmk.	
82	30	Andreae- (tillskott)	Fabrikanten C. O. Saxelin ¹⁾	5,478,5	1,25	6,848	12
92	5	Rödbergs- (tillskott)	Byggmästaren Anders Jakobsson ²⁾	2,571	0,40	1,028	40
„	35	Stora Roberts- (tillskott)	Sjökaptenen Justus Liljeström ³⁾	3,915	0,40	1,566	—
109	10	Jägare-	Gårdsegaren G. B. Wassholm och Fröken H. Lindström ⁴⁾	24,458	0,95	23,235	10
124	13	Smids-	Handlanden C. A. N. Bergroth ⁵⁾	12,876	1,93	24,850	68
„	16	Båtsmans-	Gårdsegaren A. Kolehmainen ⁶⁾	12,654	2,12	26,826	48
131	6	Gen-	Byggmästaren H. W. Nordberg ⁷⁾	12,050,5	2,77	33,379	88
180	26	Fabriks-	Fabrikanten Alfred Weeksell ⁷⁾	52,500	0,50	26,250	—
„	28	D:o	Spårvägs- och Omnibusaktiebolaget ⁸⁾	59,549	0,50	29,774	50
Summa				186,052	—	173,759	16

Medelpriset för samtliga försälda tomter utgjorde sålunda Fmk 0.93,4 pr qv. fot mot Fmk 1.42,9 under år 1890, Fmk 0.85,2 under år 1889 och Fmk 0.80,2 under år 1888.

¹⁾ Drkns prot. den 30 april § 9. — ²⁾ D:o d:o den 28 maj § 21. — ³⁾ D:o d:o den 30 jan. § 7 och den 9 april § 17. — ⁴⁾ D:o d:o den 5 febr. § 1. — ⁵⁾ D:o d:o den 13 aug. § 1. — Dessutom ersättning för af staden bekostad stenläggning af tomtens gatuanandel Fmk 1,212:30. — ⁶⁾ Drkns prot. den 16 april § 1. — ⁷⁾ D:o d:o den 29 okt. § 1. — ⁸⁾ D:o d:o den 3 dec. § 1.

Dessutom utfärdade Drätselkammaren under året salubref å nedan Utfärdade salubref.
 upptagna tomter, hvilka enligt förut gällande inlösningsvilkor fått af sina
 innehafvare lösas till ego genom afbetalningar under tio års tid, utan att
 dock salubref utfärdats innan hela köpeskillingen blifvit erlagd:

Tomt N:o	Qvarter N:o	Gata	Köparen	Tomtens areal	Pris per qv. fot <i>Fmk.</i>	Köpeskillingens belopp <i>Fmk.</i>
107	17	Skarpskytte-	Poliskommissarien F. E. Malmberg ¹⁾	12,300	0,35	4,305
114	21	Sjömans-	Handlanden W. Antipins arfvingar ²⁾	9,647,9	0,35	3,358

I stöd af Stadsfullmäktiges dels under året dels tidigare fattade be- Utarrenderade lägenheter.
 slut afslutade Drätselkammaren legoafstal beträffande staden tillhörig jord
 uti följande fall:

N:o å kartan	Lägenhetens namn	Areal	Arrendatorns namn	Arrendetidens utgång	Grundrenta <i>Fmk.</i>	Årlig penningafgift <i>Fmk.</i>
100	<i>Aspnäs</i> (fabrikstomt)	45,240 qv.f.	Handlanden P. E. Färlander ³⁾	1921 Dec. 31	—	1,131
	<i>Berghäll:</i>		Arbetsledaren Gustaf Eriks-			
	2:dra L. N:o 7	23,596,5 "	son ⁴⁾	1921 " 31	—	875
	3:dje L. N:o 9	16,170 "	Byggmästaren K. J. Winqvist ⁵⁾	1921 " 31	—	255
	D:o d:o N:o 11	16,170 "	Muraren A. Sarén ⁶⁾	1921 " 31	—	431
	D:o d:o N:o 13	14,963,6 "	Timmermännen R. Mallenius ⁴⁾	1921 " 31	—	470
	D:o d:o N:o 15	24,347,2 "	Timmermännen A. Jakobsson Rasmus och M. Byskata ⁵⁾	1921 " 31	—	601
	D:o d:o N:o 17	22,050 "	Qvartersmannen A. Sund ⁴⁾ . .	1921 " 31	—	660
	4:de L. N:o 10	16,280 "	Villagaren H. Pelin ⁴⁾	1921 " 31	—	568
	<i>Bleckholmen,</i> <i>Norra, lott N:o 4</i>	21,760 "	Helsingfors ångfartygsaktie- bolag ⁶⁾	1902 " 31	—	300
66	<i>Brunnsparken,</i> värdshuset	—	Restauratören N. Håkansson ⁷⁾	1896 Nov. 30	—	4,000
	D:o kugelbanan	—	Fältväbeln L. Gürtler ⁸⁾ . . .	1896 " 30	—	1,000
	<i>Fjelldal, L:a A.</i>	156,800 "	Snickaren K. K. Sylvander ⁹⁾	6 mån. upps.	—	4,900
	D:o, L:a B.	19,600 "	Handlanden A. F. Bökerman ⁹⁾	d:o d:o	—	612
	D:o, L:a C.	35,700 "	D:o d:o ⁹⁾	3 mån. d:o	—	892
D:o, fabriksomt	14,400 "	Handlanden J. E. Cronvall ⁹⁾	d:o d:o	—	350	

¹⁾ Drkns prot. den 23 juli § 32 och brefk. N:o 160 af s. d. — ²⁾ D:o brefk. N:o 258:a af 24 nov. — Arealen minskad från ursprungligen beräknade 6,595 qv. fot. — ³⁾ Drkns prot. den 15 okt. § 2; emedan af hela arealen intill utgången af 1893 endast 12,180 qv. fot finge af arrendatorn disponeras, skulle arrendeafgifden till dess utgå blott med Fmk 304. — ⁴⁾ Drkns prot. den 10 dec. § 6. — ⁵⁾ D:o d:o den 10 dec. § 20. — ⁶⁾ D:o d:o den 23 juli § 14. — ⁷⁾ D:o d:o den 22 okt. § 4. — ⁸⁾ D:o d:o den 29 okt. § 23. — ⁹⁾ D:o d:o den 24 sept. § 17.

35 & 36	<i>Holmnäs och Sundsberg, L:a F.</i>	0.748 tnlld	Byggnästaren T. Croll ¹⁾	1900	Dec.	31	—	320	—
	D:o, upplagsplats	0.69 „	D:o d:o ¹⁾	3 mån. upps.			—	20	—
54 & 55	<i>Humleberg, N:o 14</i>	71.655 qv.f.	Arbetsk. G. A. Nyström ²⁾	1920	Dec.	31	—	275	—
	D:o, N:o 5, tillskott	—	Sjökapt. G. T. Dahlström ³⁾	1915	„	31	—	15	—
	<i>Meilans hemman</i>	—	Borgmästaren E. Öhman ⁴⁾	1892	Nov.	1	Rbl 42.60	1,500	—
102 b)	<i>Ryssholmen</i>	1,19 tnlld	Sjökåristerne A. och P. Alexandroff ⁵⁾	1896	Dec.	31	—	118	—
	<i>Wallgård, N:o 6,</i>								
	tillskott	175,000 qv.f.	Sörnäs ånghytteri- och snickeri-fabriksbolag ⁶⁾	1901	„	31	—	700	—

Disposition af en del af förra arrendetomten N:o 37 vid Skarpskyttegatan.

Sedan enkan H. L. Friman, som tidigare ⁷⁾ erhållit tillstånd att å den del af förra arrendetomten N:o 37 vid Sjömansgatan, hvilken enligt senast fastställda stadsplan komme att förenas med Skeppsdockans område, bibehålla och bebo en stuga, under året affidit, beviljade Drätselkammaren ⁸⁾ hennes dotter F. E. Friman på gjord anhållan rätt att, under samma vilkor som varit för hennes moder bestämda, tillsvidare bibehålla byggnaden å ifrågakvarande plats.

Reglering af tomten N:o 17 vid Skarpskyttegatan.

Emedan egaren af tomten N:o 17 vid Skarpskyttegatan i kvarteret N:o 107 anhållit ⁹⁾ att omedelbart få inlösa den del af villan Röddälds område, hvilken enligt 1887 års stadsplan borde med nämnda tomt förenas, äfvensom att en byggnad, tillhörande innehafvaren af arrendetomten N:o 21 vid samma gata, hvilken byggnad till någon del sköt in på förstnämnda tomt, måtte genom stadens försorg undanskaffas, beslöt ¹⁰⁾ Drätselkammaren låta verkställa syn och värdering å det förstnämnda området, hvilket arrendatorn af Röddäld enligt med Drätselkammaren tidigare träffad öfverenskommelse var skyldig att vid anfordran till stadens disposition återlemna, äfvensom att meddela innehafvaren af arrendetomten N:o 21, Handlanden O. Grönlund, uppsägning ¹¹⁾ för bortskaffande af förenämnda byggnad inom tre månader samt för afträdande af den öfriga delen af arrendetomten, hvilken enligt den nya stadsplanen komme att upptagas af Skepparebrinken, inom utgången af år 1892.

Uppsägning af arrendet för arrendetomten N:o 21 vid Skarpskyttegatan.

¹⁾ Drkns prot. den 22 okt. § 19; arrendet för lägenheterna N:o 35 & 36 samtidigt minskadt med 200 mark. — ²⁾ Drkns prot. den 11 juni § 12. — ³⁾ D:o d:o den 10 dec. § 19; arrendet utgör Fmk 360 i ett för allt. — ⁴⁾ Drkns prot. den 5 nov. § 9. — ⁵⁾ D:o d:o den 8 okt. § 1. — ⁶⁾ D:o d:o den 16 april § 19. — ⁷⁾ Se 1889 års berättelse pag. 3. — ⁸⁾ Drkns prot. den 24 sept. § 4 och den 1 okt. § 7. — ⁹⁾ D:o d:o den 5 nov. § 4. — ¹⁰⁾ D:o d:o den 12 nov. § 20. — ¹¹⁾ D:o d:o den 30 dec. § 2.

Med anledning af att särskilda genom bostadsvillatomterna N:o 5 vid Andra linien, N:ris 4, 5, 6 och 7 vid Tredje linien, N:o 8 vid Fjerde linien samt N:o 12 vid Femte linien å *Berghäll* gående vägar, för hvilkas öppenhållande resp. arrendatorer åtnjutit nedsättning i de från tomterna utgående arrendeafgälderna, blifvit obehöfliga derigenom att särskilda gator å *Berghäll* under slutet af 1890 blifvit öppnade för trafik, beslöt Drätselkammaren ¹⁾ att innehafvarne af förenämnda tomter skulle från ingången af år 1891 affordras fulla arrendeafgifter. Deremot skulle den innehafvarne af tomterna N:ris 14 och 16 vid Femte linien af samma orsak beviljade arrendenedsättningen tillsvidare fortfarande bli bestående.

Sedan handelsfirman Schildt & Hallberg beviljats ²⁾ tillstånd att å lastageplatsen i Sörnäs uppföra ett varumagasin, under vilkor bl. a. att firman skulle, i stället för det å platsen befintliga bekkokningshus, på sin bekostnad uppföra ett nytt sådant på plats som för detta ändamål blefve anvisad, beslöt ³⁾ Drätselkammaren att det nya bekkokningshuset skulle förläggas inom den vestligaste *upplagsplatsen å Blåbärlandet*; men emedan nämnda upplagsplats var utarrenderad intill utgången af 1894, beviljades arrendatorn en minskning i arrendeafgälden af 100 mark om året för den återstående tiden.

Arrendatorn af lägenheten N:o 93 *Blåbärlandet*, Stadsingeniören O. Ehrström föreslog ⁴⁾ hos Drätselkammaren att staden omedelbart skulle på vissa vilkor öfvertaga en del af nämnda holme, för hvilken arrendetiden eljes utginge först med utgången af år 1909, för att sedermera låta indela och utarrendera densamma i mindre villalotter. Drätselkammaren förordnade ⁵⁾ till syn för ärendets beredning, men frågan kom ej till något afgörande under året.

Med stöd af det Drätselkammaren tidigare gifna bemyndigande ⁶⁾ fastställde Kammarerna på gjorda ansökningar förändrade planerings- och byggnadsplaner för *Djurgårdsvillorna N:o 6⁷⁾ och 8⁸⁾*. Likaså verkställdes en reglering af gränserna för *Djurgårdsvillan N:o 14*, med anledning af att mark af densamma afskiljts dels för statsjernvägarnes behof, dels för inrättandet af den öfver Tölövikens längs jernvägslinien anordnade gång-

Upphörande af arrendenedsättningar för särskilda tomter å *Berghäll*.

Flyttning af bekkokningshuset i Sörnäs. — Nedsättning af arrendeafgälden för upplagsplats å *Blåbärlandet*.

Ifrågasatt indelning af *Blåbärlandet* i mindre villalotter.

Förändrade planerings- och byggnadsplaner samt nedsatt arrende för *Djurgårdsvillor*.

¹⁾ D:o d:o den 16 juli § 25. — ²⁾ Se ofvan pag. 13. — ³⁾ Drkns prot. den 30 april § 19, den 14 maj § 27, den 4 juni § 20, den 18 juni § 15 och den 25 juni § 26. — ⁴⁾ D:o d:o den 3 sept. § 2. — ⁵⁾ D:o d:o den 15 okt. § 28. — ⁶⁾ Se 1889 års berättelse pag. 10. — ⁷⁾ Drkns prot. den 30 april § 1, den 8 maj § 2 och den 30 juli § 3. — ⁸⁾ D:o d:o den 28 maj § 19.

banan, hvarvid tillika arrendeafgälden för villan, med hänsyn till den arealminskning densamma undergått, nedsattes¹⁾ med 5 mk 10 p:ni.

Grejus hemmans
underarrendatorer.

Den under föregående år beslutna²⁾ affattningen af särskilda, utaf underarrendatorer disponerade områden af *Grejus* hemmans mark slutfördes under året, och, jemte det de dåvarande arrendatorerne tryggades vid deras besittningsrätt för den tid som återstod af nuvarande arrendetiden för hemmanet, beslöt Kammaren³⁾ låta tillse att vidare bosättningar å hemmanets mark icke skulle ega rum.

Nedsättning af
penningefgäl-
den för planta-
gen å Humle-
berg.

Efter det Drätselkammaren under föregående år, med anledning deraf att från plantagen å *Humleberg* afsöndrats de särskildt utarrenderade villalotterna N:ris 19, 20 och 21, nedsatt⁴⁾ den från plantagen utgående grundräntan i proportion till arealminskningen med 0,8 tunnor råg, beslöt Kammaren⁵⁾ till komplettering af denna åtgärd i samma proportion minska jemväl den från plantagen utgående penningefgälden, eller med Fmk 106: 95, hvarför arrendet för nämnda plantagen från den 1 januari 1891 skulle utgöra 8,85 tunnor råg i grundränta samt 1,183 mk 30 p:ni i penningefgäld.

Ifrågasatt indel-
ning af Vestra
Rönnskär i min-
dre villalotter.

Arrendatorn af östra hälften af lägenheten N:o 117 *Vestra Rönnskär*, Trädgårdsmästare M. G. Stenius, anhöll hos Drätselkammaren om tillstånd till indelning af nämnda lägenhet uti mindre villalotter, af hvilka han skulle bibehålla en och öfverlåta de öfriga åt andra personer. Drätselkammaren beslöt⁶⁾ med anledning häraf förordna till syn å stället, men ärendet blef ej slutbehandladt under året.

Arrendenedsätt-
ning för lägen-
heten Träsk.

Med anledning af lägenheten N:o 10 *Träsk* genom expropriation för statsjernvägarnes räkning frångången mark beviljade Drätselkammaren⁷⁾ på arrendatorns framställning nedsättning i arrendet med 0,392 tunnor råg i grundränta och 7 mk 54 p:ni i penningefgäld, hvadan arrendet för lägenheten från den 1 januari 1891 komme att utgöra 24,943 tunnor råg i grundränta och 479 mk 46 p:ni i penningar.

Beviljande af
friare disposi-
tionsrätt.

Till följd af särskilda arrendatorers ansökningar om erhållande af den, för intecknings vinnande i byggnaderna å deras arrendemark, enligt lag erforderliga rättigheten att, utan stadens hörande, till annan öfverlåta sin arrenderätt, beviljade Drätselkammaren, jemlikt Stadsfullmäktiges den

1) Drkns prot. den 2 juli § 35, den 30 juli § 17 och den 8 okt. § 28. — 2) Se 1890 års berättelse pag. 75. — 3) Drkns prot. den 12 febr. § 34. — 4) Se 1890 års berättelse pag. 74. — 5) Drkns prot. den 10 sept. § 25. — 6) D:o d:o den 1 okt. § 3. — D:o d:o den 19 mars § 3 och den 11 juni § 41.

26 april och 5 september 1882 Kammaren gifna bemyndigande att afgöra sådana ärenden, slik friare dispositionsrätt för följande lägenheter:

Berghäll, Andra linien N:o 21¹⁾,
Djurgårdsvillan N:o 14²⁾,
Humbleberg, villan N:o 21³⁾,
*Kammio*⁴⁾.

I stället för att de från dessa lägenheter utgående arrendeafgifterna förut varit säkerställda genom borgesförbindelser, blefvo nu på öfligt sätt vid den friare dispositionsrättens beviljande lägenheterna först in-tecknade staden till säkerhet för arrendeafgifternas utgörande.

Under året godkände Drätselkammaren inalles 43 borgesförbindelser Godkända borgesförbindelser. för ingångna arrendeaftal, 7 för leverans- och entreprenadkontrakt samt 3 för skuldsedlar å köpeskillingar för tomter.

Uti sammanlagdt 63 fall godkände Drätselkammaren ingifna ritningar Godkända byggnadsritningar. för tillämnade husbyggnader å stadens arrendemark, nämligen för 12 byggnadsföretag å Berghäll, 11 å Ås, 7 å Humleberg, 5 å Taipale, 2 å Hagnäs, Rosavilla, Echo, Aspnäs, Kammio och Meilans o. s. v.

Till följd af gjorda ansökningar och efter förestäld utredning om Överlåtelse af arrenderätt. återkomsten godkände Drätselkammaren de arrendeöverlåtelse, genom hvilka nedan nämnda personer för återstoden af förut bestämd legotid förvärfvat sig besittningsrätt till följande, utom den egentliga staden belägna lägenheter:

N:o	Lägenhetens namn	Den nye innehafvaren
	<i>Berghäll:</i>	
	Andra linien N:o 15	Sotaren G. A. Ylander ⁵⁾
	” ” N:o 17	Enkefru S. W. Nikander ⁶⁾
	Tredje ” N:o 6	Landtbrukaren A. W. Lindström ⁷⁾
	” ” N:o 20	Lokomotivföraren A. Kokkonen ⁸⁾
	” ” N:o 22	Målaren E. J. Mustalampi ⁹⁾
	Fjerde ” N:o 3	Bleckslagaren Th. Evi ¹⁰⁾

1) Drkns prot. den 4 juni § 6. — 2) D:o d:o den 15 jan. § 9. — 3) D:o d:o den 13 aug. § 4. — 4) D:o d:o den 25 juni § 7. — 5) D:o d:o den 19 Nov. § 3. — 6) D:o d:o den 26 febr. § 1. — 7) D:o d:o den 21 maj § 5. — 8) D:o d:o den 10 dec. § 2. — 9) D:o d:o den 26 febr. § 2. — 10) D:o d:o den 26 nov. § 26.

	<i>Brunnsparksvillan</i> N:o 1 i v. o.	Jur. kandidaten L. Kivekäs och Arkitekten J. Stenbäck ¹⁾
	<i>Djurgårdsvillan</i> N:o 11	Predikanten J. A. Karlberg och Målaren C. A. Lexander ²⁾
66	<i>Fjellidal</i> , L:a B	Handlanden R. C. Tång ³⁾
30	<i>Hagnäs</i>	Ingeniören A. L. Stenberg ⁴⁾
54 & 55	<i>Humbleberg</i> N:o 7 D:o N:o 14	Smeden J. I. Grönberg ⁵⁾
	D:o plantagen	Formansdottren M. G. Jakobsson och Arbetskarlen G. A. Nyström ⁶⁾
23	<i>Hörneberg</i>	Enkefru A. G. Nyman ⁷⁾
	<i>Janssonska odlingarna</i>	Wilh. Andstens fabriksaktiebolag ⁸⁾
51	<i>Kaavi</i>	Handlanden R. C. Tång ⁹⁾
57 b	<i>Kammio</i>	E. A. Berggren & C:o ¹⁰⁾
94	<i>Paloholmen</i>	Doktorinnan S. L. Lybeck ¹¹⁾
60 c	<i>Tölö</i>	Fabrikanten A. A. Barek ¹²⁾
117	<i>Vestra Rönnskär</i> , vestra delen	Fru I. Peltonen ¹³⁾
	<i>Wilhelmsberg</i>	Öfveringeniören O. Bergbom ¹⁴⁾
16	<i>Ås</i> , N:o 12 D:o N:o 23	Wilh. Andstens fabriksaktiebolag ¹⁵⁾ Hyrkusken J. Wigren ¹⁶⁾ Fröknarna A. och E. Wickström ¹⁷⁾

Frågan om Vinkelgatans uträtning genom qv. Bocken.

Den i föregående årsberättelse omnämnda frågan om Vinkelgatans uträtning genom det stora och för trafiken obehväma kvarteret Bocken beslöt¹⁸⁾ Drätselkammaren låta förfalla, emedan egarne af gården och tomten N:o 10 vid Elisabetsgatan för den del af tomten, som i händelse af Gengatans utdragning till Vinkelgatan komme att inlösas för stadens räkning, fordrade en alltför dryg löseskilling samt egarne af gården N:o 11 vid Elisabetsgatan, hvilken i händelse af Vinkelgatans utdragning till Elisabetsgatan komme att tagas i anspråk, förklarar sig icke vara hugade att försälja sin gård.

¹⁾ Drkns prot. den 8 maj §§ 30 och 31. — ²⁾ D:o d:o den 24 sept. § 2. — ³⁾ D:o d:o den 23 dec. § 4. — ⁴⁾ D:o d:o den 9 april § 18. — ⁵⁾ D:o d:o den 2 april § 4. — ⁶⁾ D:o d:o den 24 sept. § 7. — ⁷⁾ D:o d:o den 30 juli § 16. — ⁸⁾ D:o d:o den 5 mars § 2. — ⁹⁾ D:o d:o den 6 aug. § 6. — ¹⁰⁾ D:o d:o den 12 mars § 5. — ¹¹⁾ D:o d:o den 25 juni § 3. — ¹²⁾ D:o d:o den 10 sept. § 24. — ¹³⁾ D:o d:o den 12 mars § 4. — ¹⁴⁾ D:o d:o den 23 april § 13. — ¹⁵⁾ D:o d:o den 5 mars § 2. — ¹⁶⁾ D:o d:o den 6 aug. § 1. — ¹⁷⁾ D:o d:o den 18 juni § 3. — ¹⁸⁾ D:o d:o den 20 jan. § 30.

Egarne af en till folkskolebyggnad å villan Fjellidal begagnad byggnad hade erbjudit staden sagda byggnad till inlösen enligt värdering, men enär byggnaden, som intygats vara för folkskolorna behöflig, enligt Drätselkammarens åsigt äfven framdeles skulle stå att för detta ändamål förhyras samt Kammaren ej ansåg det vara fördelaktigare att för stadens räkning inlösa byggnaden, hvilken vid tillärdnadsreglering af villan Fjellidals område möjligen ej kunde å sin plats bibehållas, blef anbudet af Drätselkammaren afböjdt¹⁾. — Då sedermera till Drätselkammarens utlåtande remitterats en af Folkskoledirektionen gjord framställning om inköp för stadens räkning af ännämnda byggnad eller ock om uppförande med det snaraste af nödiga skolhus å annan plats i Tölötrakten, beslöt Drätselkammaren²⁾ förordna till syn å ifrågavarande byggnad, hvarvid åt synemännen jemväl lemnades i uppdrag att taga i öfvervägande, huruvida icke lämpliga folkskolelokaler kunde erhållas uti värds- husbyggnaden å villan Hesperia, hvilken efter den löpande arrendetidens utgång den 1 april 1892 komme att stå till stadens förfogande. Synemännens utlåtande inkom dock först under följande år.

Jemte det de s. k. narinkbodarne och diskarne vid Simonsgatan fingo af sina förre innehafvare, såvidt desamma ordentligt erlagt sina hyresafgifter, på förut bestämda villkor bibehållas, uthyrdes de öfriga under hand mot förut fastställda afgifter, hvarjemte Drätselkammaren upplät³⁾ fyra stycken nyinrättade mångleridiskar likaledes under hand åt hugade spekulanter för en årlig afgift af 30 mark för enhvar.

Stadens simhus vid Brobergskajen och i Munkholmssundet, med skyldighet för entreprenören att mot bestämda afgifter hålla dem tillgängliga för allmänheten, upplätos af Drätselkammaren⁴⁾ för sommaren 1891 mot en ersättning till stadskassan af inalles 311 mark.

Rättigheten att uppbära afgifter för begagnandet af stadens mulbetesmark uppläts af Drätselkammaren för en ersättning af 253 mark⁵⁾ samt rättigheten att afberga gräsväxten å särskilda odisponerade områden för sammanlagdt 105 mark⁶⁾.

Förutom särskilda syner för uppgörande af förslag till ny utarrendering af lägenheter, byggnadssyner i anledning af ansökningar om tillstånd till byggnadsföretag m. m. förordnade Drätselkammaren under året

Arböjdt anbud om inköp af en för folkskolorna förhyrd byggnad å Fjellidal. — Ifrågasatt användning af värds- husbyggnaden å Hesperia till folkskolehus.

Uthyrning af narinkbodare och diskar.

Uthyrning af simhusen.

Föranstaltade syner.

¹⁾ Drkns prot. den 1 okt. § 39. — ²⁾ D:o d:o den 30 dec. § 13. — ³⁾ D:o d:o den 21 maj § 8 och den 28 maj § 9. — ⁴⁾ D:o d:o den 4 juni § 1. — ⁵⁾ D:o d:o den 22 jan. § 1 och den 4 juni § 2. — ⁶⁾ D:o d:o den 30 april § 21 och den 25 juni § 2.

bl. a. till afträdessyner å Bäckdal, Höggård, Strandkulla och Bergudd i Sörnäs¹⁾, Fjelldal²⁾, Meilans³⁾, Ryssholmen⁴⁾, Hesperia⁵⁾ och Brunshuset⁶⁾, hvarjemte kontrollsyner eller åtgärder med anledning af dylika företogos å Aspnäs och Necken⁷⁾, Ås⁸⁾ och färgeritomten i Gammelstaden⁹⁾.

Såsom redogörelse för de under året verkställda allmänna arbetena intages här främst den af t. f. Stadsingeniören G. Idström till Drätselkammaren afgifna berättelsen om Byggnadskontorets verksamhet, hvilken är af följande lydelse:

Byggnadskontorets personal och anslag.

„Den vid kontoret anställda ordinarie personalen har under året varit oförändradt densamma, som under föregående år, hvaremot antalet extra biträden har varit större än under år 1890, emedan de stora och vidtöfattande arbetena kraft ökad eftersyn och ökade arbetskrafter.

Beträffande de under rubrik „Byggnadskontoret“ upptagna anslagen bör omnämnas att orsaken, hvarför den för „Materialvakter“ beviljade summan öferskridits med ett så betydande belopp som Fmk 1,427: 75, beror derpå att det stora förråd af virke som efter stormen 1890 erhöles från stadens skogar icke kunde släpas i närheten af stadens materialgård, utan måste uppläggas å Kampen, i närheten af den plats som blifvit reserverad för den nya materialgården, hvarför vakternas antal måste fördubblas.

Den för „Expenser“ förslagsvis upptagna summan Fmk 1,000 är jemväl öferskriden med Fmk 307: 93, men torde förklaringen bäst stå att finna deruti att, fastän personalens å Byggnadskontoret antal ökats och de undangjorda arbets- och förslagsritningarnas mängd i betydlig mån vuxit, anslaget för expenserna dock under en följd af år bibehållits oförändradt.

Allmänna arbeten enligt 1891 års stat. — Byggnader och lägenheter.

Remonten och inredningen af Gamla Packhuset omfattade ej allenast golfven, hvilka i förvaringsrummen asfalterades och i kontorsrummen till största delen omlades, utan jemväl tak, väggar och dörrar, hvilka alla befunno sig i ytterst bristfälligt skick, hvarför anslaget trots den största försigtighet och sparsamhet öferskreds med Fmk 550: 36.

1) Drkns. prot. den 9 juli § 28, den 3 dec. § 21 och den 10 dec. § 38. — 2) D:o d:o den 9 juli § 30 och den 26 nov. § 15. — 3) D:o d:o den 8 okt. § 16, den 3 dec. § 23 och den 10 dec. § 8. — 4) D:o d:o den 9 juli § 31 och den 3 sept. § 21. — 5) D:o d:o den 9 juli § 29 och den 3 dec. § 22. — 6) D:o d:o den 10 dec. § 35. — 7) D:o d:o den 2 jan. § 26 och den 6 febr. § 6. — 8) D:o d:o den 11 juni § 24, den 18 juni § 6, den 17 sept. § 12 och den 24 sept. § 3. — 9) D:o d:o den 9 juli § 27 och den 3 sept. § 20.

Inredning af saluplatser för fiskhandel i Saluhallen verkställdes af särskilda entreprenörer. Träarbetet utfördes af Sandvikens aktiebolag, betonarbetet af Helsingfors Cementgjuteri Aktie Bolag samt rörledningarna af Ingeniör R. Huber. Kostnaden för dessa arbeten, jemte mindre ersättningar för ritningar m. m., uppgick till Fmk 5,476: 71, öfverstigande den beviljade summan med Fmk 526: 71.

Anslaget för „Diverse underhåll af stadens byggnader & lägenheter“ har öfverskridits med Fmk 13,027: 47 till följd af att grundliga remonter vidtagits, på Drättselkammarens förordnande och efter föregången syn, särskildt å Badhuset jemte dertill hörande simhus i Brunnsparken, samt å Brunns huset. Kostnaden för endast dessa två lägenheter uppgå i afrundade tal till resp. Fmk 7,500 och Fmk 3,200.

Af den för plank omkring och planering af folkskolemtten å Berg-häll beviljade summan finnes ett öfverskott af Fmk 1,769: 95, beroende dels deraf att endast en af de tre tomterna planerades och grusades fullständigt, dels af att planeringen utfördes ytterst billigt i samband med pågående vägbyggnader.

Uppförandet af „Byggnad för Brandverket“ öfverlemnades af Drättselkammaren på entreprenad åt Byggmästaren G. Jansson.

Af anslaget för uppförandet af „Simhus vid Brobergskajen“ insparades hälften derigenom att fundamenteringen skedde dels på pålar, dels på den genom stenutfyllning bildade stranden och icke på sänkkistor, såsom förslaget afsåg. Äfven remonten kommer genom detta fundamenteringssätt att ställa sig betydligt billigare, alldenstund det är lättare att ersätta ett fåtal skadade pålar än en af röta angripnen sänkkista.

Omläggningar verkställdes under året å följande gator:

Norra Esplanadgatan mellan Unions- och Sofiegatorna	} med prima nubbsten
D:o mellan Unions- och Mikaelsgatorna	
Östra Henriksgatan från Gasverksgatan till V. Chaussén	
Slottskajen (hamnpiren)	} med fält- sten
Kanaltorget	
Kaserntorget nordvestra del	
Skilnadstorget (mellersta delen)	
Unionsgatan, från adress N:o 2 till Observatoriet	

Gator och all-
männa platser.

hvilka arbeten alla slutfördes under årets lopp, hvarjemte behållning uppstod på de flesta anslag, beroende hufvudsakligast deraf att entreprenadpriset för stenläggning var lägre än det i kostnadsförslaget beräknade.

Nyanläggning verkställdes å:

Packhuskajen, Skatudds norra kajen, Sandviks södra kaj, Sandviks-torget, Kamptorget, Båtsmangatan samt vestra gångbanan å Jungfrustigen.

Arbetet å Packhuskajen utsträcktes längre än beräknadt var i det att hela den mellan Kokhuset och Vestra kajens östra gränslinie belägna delen af torget omlades för att nödig likformighet i platsens stensättning och nödigt fall för ytvattnet skulle erhållas. På grund häraf öfverskreds anslaget med Fmk 2,500: 23. Likaså öfverskreds anslaget för „Stensättning af Sandviks södra kaj“ med Fmk 1,158: 85 på grund deraf att ej allenast gatan måste planieras förrän stenläggningen utfördes, utan man blef tvungen att jemväl anlägga och täta en del af stödjemurarne mot sjösidan så att grusfyllningen icke skulle bortspolas genom desamma vid inträffande regn. Å öfriga anslag för nyläggning förefinnes behållning, hvarjemte det uti årets budget upptagna anslaget för „Munkholmsgatans stensättning“ icke kommit till användning på grund af Magistratens förordnande att stenläggning å densamma skall uppskjutas till år 1892.

Å anslaget för planering af Nikolaigatan uppstod en behållning af Fmk 2,482: 29 på grund deraf att planeringslinien måste höjas för att tillfälle till lämplig infart till det nyuppförda stenhuset i hörnet af Nikolai- och Gengatorna skulle beredas, hvarigenom samtidigt sprängningsmassorna och kostnaderna för deras löstagning minskades i betydlig grad.

Planeringen af Nykyrkobrinken utfördes i enlighet med förslaget och till beräknade kostnader.

Reglerings-
arbeten.

De regleringsarbeten, som, med anslag beviljade under föregående år, jemväl detta år voro belagde med arbete, slutfördes alla och framgår af bokföringen att å desamma inbesparats betydande summor, uppgående för planeringen till Fmk 44,942: 53 samt för kanaler till Fmk 14,097: 44. Orsaken till att en så betydande behållning kunnat erhållas står att finna deruti att staden, i följd af den mycket lifliga privata byggnadsverksamheten, erhållit såväl öfverflödig jord som annat användbart fyllningsmaterial till mycket billigt pris från desssa byggnadsplatser, hvarförutom entreprenadpriset för såväl planerings- som kanalsprängning varit lägre än det vid förslagens uppgörande antagna. Det enda arbete som efter avslutandet öfverskred kostnadsförslaget med en summa af Fmk 659: 87 är planeringen af Badhusgatan, men bör härvid anmärkas att å denna, såväl som å de öfriga nyplanerade gatorna, jemväl utfördes arbeten, för hvilka ingen kostnad ingick i förslaget, men hvilka vid arbetets utförande

befunnos nödiga och samtidigt kunde utföras billigast. Så t. ex. uppsprängdes å östra slutningen af Observatoriibergeren längs Badhusgatan ett 6 fot djupt dike för att skydda gatan från det från berget nedströmmande dagvattnet och samtidigt förekomma de hvarje vinter vanliga isbildningarne längs bergets bröst. Kostnaden för detta dike uppgår en samt till, i rundt tal, mk 1,500.

Af de i årets budget upptagna regleringsarbetena, nämligen å Observatorii-, Kaptens-, Hafs-, Strand- och Lilla Fabriksgatan, slutfördes endast det förstnämnda arbetet och uppstod å anslaget en behållning af Fmk 693,64. Å de öfriga gatorna återstå endast smärre kompletteringsarbeten samt delvis pågrusningen, hvarför de resp. anslagen hållas öppna till följande år, hvarjemte följderna af den första sättningen kunna afhjelpas med den till gatans planering anslagna summan.

Samma gäller angående afloppskanalerna under ofvanuppräknade gator. Kanaler och afloppskanaler.

Den under Freds- och Riddaregatorna dragna träkanalen, hvilken var så godt som nedruttnad, ersattes under sommaren af en 9" glacerad lerrörskanal och slutfördes arbetet för de i budgeten upptagna kostnaderna.

Kanalen under Packhustorget ombyggdes till betongkanal af äggformig typ, hvarvid å anslaget uppstod en behållning af Fmk 1,149: 59.

Af de förslagsvis beviljade anslagen för „Ombyggnad af äldre träkanaler“ (Fmk 5,000) och „Diverse underhåll“ (Fmk 12,000) användes resp. Fmk 3,473: 44 och 10,411: 33.

Afloppskanalerna under Vladimirs-gatan från N:o 17 till N:o 13 samt genom villan Toivo från Stengård till Tölöviken nedlades under sommarens lopp och uppstod å anslagen en behållning af resp. Fmk 559: 20 och Fmk. 1,418: 25

Det år 1890 beviljade anslaget för anläggning af en 12" lerrörskanal under N. Esplanadgatan från N:o 39 till Mikaelsgatan öfverskreds med Fmk 488: 62 på grund deraf att arbetet måste för den lifliga trafikens skull bedrivas både natt och dag, hvarförutom arbetet i det vattenbemängda lerlagret, hvilket vidtager på c:a 3 fots djup under markens yta, var mycket drygt och kostsamt.

Afloppskanalen under 2:dra linien i förstaden Berghäll från tomt N:o 25 till tvärgatan B. slutfördes i enlighet med förslaget och till beräknade kostnader. Hvad deremot beträffar kloaken under 3:dje linien från tomt N:o 22 till Östra Chausséen, bör anföras att det ursprungliga förslaget vid arbetets utförande icke blef följdt, i det att nedre delen af kanalens sträckning förändrades sålunda att kanalen ifrån 3:dje linien

fördes under Tavastgatan till 2:dra linien och icke, såsom projekteradt var, till hela sin sträckning under 3:dje linien. Genom den nya anordningen blefvo ej allenast de kanalens nedre lopp omgifvande tomterna bättre tillgodosedda, utan minskades äfven bergsprängningsmassorna i ganska betydande grad, hvarigenom en behållning af Fmk 7,895: 16 uppstod.

Vägar.

De i budgeten under rubrik af „Remont och underhåll af vägar“ upptagna arbetena slutfördes i det närmaste till de beräknade kostnaderna.

Anslaget för „Ombyggnad och utvidgning af vägen öfver Broholmarne, beviljadt år 1890, öfverskreds med Fmk 16,259: 66. Under arbetets lopp iakttogs nämligen att Långa bronns norra landfäste började på ett betänkligt sätt gifva vika för jordtrycket inom detsamma och, under det att provisoriska åtgärder vidtogos för att förekomma ett ras, framstälde dåvarande Stadsingeniör Otto Ehrström för Drätselkammaren nödvändigheten af att omedelbart vidtaga med ombyggnad af detsamma och samtidigt gifva landfästet samma bredd, som den nyutvidgade gatan. Förslaget godkändes och påbörjades genast, trots den ytterst lifliga trafiken, med rifningen af den svagaste eller vestra delen af landfästet. Så snart detta var verkställt, visade det sig att hela landfästet var fundamenterad på liggande rust, hvilket hvilade på ett 5—8 fot mäktigt lerlager. Att ett slikt fundamenteringssätt icke ånyo kunde komma till användning är sjelfallet, hvarför såväl fundament som vingmurar måste ombyggas. Och då detta kunde ske endast delvis, utan att bron fick rubbas, blef arbetet dyrare än om detsamma hade kunnat utföras under gynsamare omständigheter. Deremot utfördes utvidgningen och omplaneringen af sjelfva Broholmsvägen billigare än i förslaget beräknats, trots det att äfven här den lifliga trafiken inverkade ganska menligt på arbetets systematiska bedrivande.

Remonten af Långa bron måste, så snart rifningen verkstälts, göras mycket grundligare än förslaget afsåg. Vid den för projektets uppgörande vidtagna undersökningen kunde man nämligen icke definitivt undersöka hvarje sträfvä och hvarje vase, enär en god del af dessa voro oåtkomliga, men vid rifningen befans största delen af virket vid upplags- och understödspunkter vara så ruttet att detsamma icke till sitt förra ändamål kunde begagnas. Följden var att en betydlig mängd virke under arbetstiden måste anskaffas utöfver den beräknade qvantiteten, och då priset för större dimensioner dessutom var högt, förorsakades såväl härigenom som genom ökade arbetskostnader anslagets öfverskridande med Fmk 12,176: 49.

Regleringsarbetena å Berghäll, hvilka oafbrutet fortskridit under en följd af år, afslutades med utgången af år 1891. Å de sammanslagna anslagen för dessa arbeten Fmk 65,420 har uppstått ett öfverskott af Fmk 21,143: 09 hufvudsakligast på den grund att de alla kunde utföras i ett sammanhang med hvarandra, hvarigenom arbetsledning, fyllningsmaterial och transportkostnader nedbringades till ett minimum. De planeringsarbeten som under åren 1889—91 blifvit utförda äro: 2:dra linien från Lönnrotsgatan till adress N:o 25; 3:dje linien från Porthansgatan till adress N:o 22, samt dessutom tvärgatorna emellan dessa linier, längs hvilka endast enkla körvägar voro projekterade, men hvilka i verkligheten utfördes till gatans halfva bredd på grund deraf att fyllnadsmaterial, som annars blifvit bortsläpadt, fanns i öfverflöd och kostnaderna ökades obetydligt i förhållande till det undangjorda arbetet.

Af anslaget Fmk 8,000 för macadamisering af en del af den nya chausséen genom Djurgården blef under årets lopp användt endast Fmk 1,416: 72, hvilken summa utgick såsom arbetskostnad för tillverkningen af bokad sten. Sjelfva macadamiseringen blef ej verkställd därför att den under sommaren inköpta ångvältens tid togs i anspråk af andra mera trängande arbeten, hvarför kontot hållits öppet till år 1892.

Chausséeer.

Af de under rubrik „Hamnar“ upptagna anslagen bör omnämnas att endast tvenne äro öfverskridna, nämligen den förlagsvis beviljade summan för „Diverse reparationer“ med Fmk 1,683: 35 samt anslaget för „Ombyggnad af 2:ne mudderpråmar“ med Fmk 6,358: 94. Hufvudsakligaste orsaken hvarför detta sistnämnda konto öfverskreds med ett så betydande belopp ligger deruti att slipen å Blåbärslandet ej allenast måste ombyggas utan jemväl förlängas för att den mängd pråmar som staden för närvarande eger framdeles skulle å densamma kunna upptagas och remonteras.

Hamnar.

Mudderverket, för hvars inköp var beviljadt ett anslag af Fmk 75,000, emottogs och godkändes under Augusti månad.¹⁾ Vid profmuddringen framgick att verket under 12 timmars arbetstid obehindradt upptager i medeltal 300 m³ eller 20 m³ mera än i kontraktet föreskrifvits, medan kolåtgången uppgick till endast hälften af den stipulerade. Likaså befanns elevatorn motsvara alla berättigade anspråk. Totalkostnaden för

¹⁾ Levererades af Långholmens varf och mekaniska verkstad i Sverige; se Drkn:s prot. den 8 jan. § 18, den 22 jan. § 22, den 12 mars § 14, den 9 april § 19, den 16 april § 17, den 14 maj § 28, den 11 juni § 26, den 18 juni § 13, den 25 juni § 9, den 13 sept. § 13 och den 10 sept. § 10.

anskaffandet af mudderverk och elevator, uppförandet af elevatorhuset och anordningar för pråmlossningen, samt två nya mudderpråmar, hvilka för ett pris af Fmk 5,000 per st. byggdes af Helsingfors Skeppsdocka, uppgick in summa till Fmk 66,746: 69.

Kajarbetena i Norra och Södra hamnarne, hvilka omfattade utvidgningen af kajen utanför kokhuset samt anläggning af vedkajen i Norra hamnen, excl. norra armen, för hvilken särskildt anslag var beviljadt, slutfördes under årets lopp och uppgick kostnaderna i det närmaste till de beräknade. Bottnen i Norra hamnen, å hvilken kajkistorna fundamenterades, är i högsta grad ogynsam, i det att den fasta berggrunden, betäckt med hufvudsakligast ler- och dylager, ifrån „Hundhällan“, belägen midt under den yttre kajsträckan, faller till inemot 60 fots djup under vattenytan vid de yttersta ändarne af anläggningen. Denna bergets stora lutning förorsakade jemväl den sydligaste kistans förskjutning vid den oundvikliga sättningen, som måste inträffa då en vanlig sänkkista skall göras stabil.

På grund af de vid detta arbete vunna erfarenheterna utfördes den norra armen icke på samma sätt som den södra, utan ersattes sand- och stenfyllningen under vattenytan med spint, hvarigenom hela kistan blef så lätt att sättningen motsvarade endast höjden af den jordmassa som anbringades ofvanpå spinten. Genom detta byggnadssätt inbesparades äfven å det beviljade anslaget för den norra kajarmen Fmk 16,486: 40.

Förlängningen af vestra broarmen i Sörnäs hamn slutfördes under vintern i enlighet med förslaget.

Renhållningen.

Af de under rubrik „Renhållningsväsendet“ upptagna anslagen äro de flesta, årligen återkommande, förslagsvis beviljade summor, hvilka dels äro öfverskridna med smärre belopp, dels innehafva behållning, beroende hufvudsakligen på huru ansträngdt kontot blifvit af trängande underhåll eller nödiga aflöningar. Den enda, mera i detalj beräknade posten, är anslaget för „Ombyggnad af 2:ne afstjelpningspråmar“ Fmk 9,000, hvilket öfverskridits med Fmk 1,325: 75, men beror detta deraf att kostnaden för en slik ombyggnad icke kan säkert beräknas, förrän pråmen är upptagen på slip och rifven, så att jämväl de inre delarna blifva synliga.

Arbetsredskap.

Bland arbetsredskap som Byggnadskontoret under året inköpt, bör särskildt omnämnas chausséeängvälten, hvilken anlände i början af Juli månad och vid profköringen i allo godkändes.¹⁾ Fördelen af detta redskap

¹⁾ Levererades af Lindahl & Runers mekaniska verkstads aktiebolag i Gefle; se Dkn:s prot. den 26 febr. § 35, den 12 mars § 15, den 9 april § 20, den 18 juni § 14, den 25 juni § 8, den 2 juli § 26 och den 9 juli § 11.

skönjdes redan under detta år i det att ej allenast kostnaderna för chausseringen nedgingo utan äfven hållbarheten ökades, medan arbetet utfördes betydligt snabbare än med vanlig stenvält. Totalkostnaden för ångvälden jemte den medföljande stenkrossen, hvilken med fördel kommer till användning, särskildt då nya chausséer byggas, i det att macadam af alla storlekar samtidigt erhållas, uppgick till Fmk 29,556:42, hvadan å anslaget Fmk 33,000 uppstod en behållning af Fmk 3,443:58.“

Angående de byggnadsföretag, hvilka af Drätselkammaren utgifvits på entreprenad och därför endast i korthet berörts uti Byggnadskontorets ofvan intagna berättelse, torde ännu följanda böra här omnämnas.

I det under föregående år uppförda folkskolehuset å Berghäll¹⁾ upptäcktes vid anställd syn några bristfälligheter, beroende dels på fel i takkonstruktionen, hvars spännverk befunnos vara alltför svaga, dels på ett i vissa afseenden mindre omsorgsfullt utförande. Drätselkammaren lät²⁾ med anledning deraf stärka bärbjelkarne medels sträfvor och förstärkningsbjelkar af gröfre dimensioner, äfvensom till förebyggande af väggarnas bugtning utåt sammanbinda desamma medels jernstag, hvilka upphängdes vid taket, hvarjemte åtgärd äfven vidtogs om de öfriga bristfälligheternas afhjelpande. Kostnaderna för de på konstruktionen beroende tillskottsarbetena beslöt Drätselkammaren åhvälfva arkitekten Th. Höijer, hvilken uppgjort ritningarna till huset samt såsom ledande arkitekt öfvervakat dess utförande, medan de öfriga remontarbetena skulle bekostas af entreprenören, ingenjören G. A. Hellgren.

Folkskolehuset
å Berghäll.

Förutom de tillskottsarbeten i nya brandverkshuset, för hvilka särskildt anslag beviljats³⁾ i årets budget, verkställdes⁴⁾ der några mindre kompletteringsarbeten, såsom de stora ingångsdörrarnes till redskapslidren fördelning i mindre medels gångjern förbundna afdelningar, inrättandet af särskilda ventiler, stallgolfvets beklädande med träkubb o. s. v. Totalkostnaden för inrättningen uppgick till 329,965 mark 30 penni. — Sedan huset fullbordats, vidtog Drätselkammaren⁵⁾ jemväl åtgärd om beredande af tillfälle för allmänheten att dagligen under viss tid af dagen bestiga det å huset uppförda tornet för att bese den vidsträckta utsigten från denna högt belägna plats.

Nya brandverks-
huset.

1) Se 1890 års berättelse pag. 89. — 2) Drkns prot. den 4 juni § 16, den 2 juli § 23, den 6 aug. § 24, den 24 sept. § 30 och den 15 okt. § 31. — 3) Se 1890 års berättelse pagg. 28 och 91. — 4) Drkns prot. den 30 april § 29 och den 3 sept. § 16. — 5) D:o d:o den 17 sept. § 16 och den 1 okt. § 29.

Tillbyggnad till
norra brand-
tornet.

Den i sammanhang med reorganisationen af brandverket beslutna tillbyggnaden till norra brandtornet jemte remont af nämnda hus, för hvilket arbete beviljats ett anslag af 9,749 mk 50 p:ni¹⁾, öfverlemnades af Drätselkammaren på entreprenad åt Byggmästaren Gustaf Jansson för en summa af 9,700 mk²⁾. Hela kostnaden för arbetet uppgick, i följd af några i kostnadsförslaget icke upptagna tillskottsarbeten, till 11,378 mk 11 p:ni.

Vattenlednings
utvidgning.

Beträffande vattenledningen, dess utvidgning och verksamhet har vattenledningsingenjören aflemnat följande berättelse:

	<i>Fmk.</i>	<i>pt.</i>
„Anläggningen och dess utvidgning:		
Vattenledningens värde vid ingången af år 1891 . . .	2,384,020	86
Utvidgningar under år 1891:		
Inköp af vattenmätare	43,865	47
Inhägnad af planen omkring pumphusen i Gammelstaden	750	67
Rörledning från gamla pumphuset till sandtvättningsanstalten vid filtrerna	2,382	54
Förbindning af rörsträngar	3,705	69
Vattenledning under Kaptens-, Hafs-, Docks-, Stora och Lilla Fabrikgatorna samt i Berghäll	34,859	20
Vattenledning till Djurgårdsvillorna	32,088	67
2 st. 400 mm afstängningsventiler å tilloppsledningen under V. Chaussén	1,511	61
5 st. afstängningsventiler å rörnätet	1,412	66
Inköp af maskiner och verktyg till vattenledningsverkstaden	9,823	30
Kol- och vedplan, landningsbrygga och spårväg i Gammelstaden	2,326	23
Utvidgning af vattenuppfodringsverket	28,537	45
Nytt sug- och trykrör från Gammelstaden till Janssons mosså	12,406	72
Summa Fmk	2,557,691	07
Afgår inköpsvärdet af det försålda provisionela pumpverket	26,660	16
Vattenledningens värde vid utgången af år 1891 Fmk . .	2,531,030	91

¹⁾ Se ofvan pag. 34. — ²⁾ Drks prot. den 2 juli § 37, den 9 juli § 14 och den 3 sept. §§ 15 och 16.

Antalet år 1891 uppsatta vattenmätare utgjorde 523 och funnos vid årets slut inalles 1,224 vattenmätare i bruk, hvaraf 8 st. tillhörde resp. konsumenter.

Sandtvättningen vid filterna försiggick år 1891 med filtrerad vatten, och visade det sig att densamma i följd af vattenledningsvattnets höga tryck kunde utföras för hälften af den kostnad, som tvättning med åvatten förut betingat sig.

Genom förbindning af en del stumt slutande rörsträngar skyddades beträffande brandposter och rör emot frysning i följd af vattenstagnation, och har under år 1891 inga af stadens gaturör eller derå anbragta brandposter varit i följd af frysning obrukbara.

Kostnaden för vattenledning under nyplanerade gator å Rödborgen och i Berghäll under åren 1889—1891 utgör tillsvidare inalles 134,859 mk 20 p:ni, hvaraf 100,000 mk redan äro observerade i föregående årsberättelser.

Vattenledningen till Djurgårdsvillorna utfördes på flere konsumenters begäran och under deras garanti för rentabilitet.

Vattenledningsverkstaden, hvarom mera längre fram, försågs med erforderliga arbetsmaskiner och verktyg.

För kontot „Kol- och vedplan“ etc. utbetalades särskilda under år 1890 upplupna räkningar, och stiger totalkostnaden till 9,826 mk 97 p:ni.

För det nya ångpumpverket uppgjordes slutliqvid, och utgör totalkostnaden, incl. målning etc., 201,751 mk 47 penni.

Det nya sugröret utsträcktes ifrån filterna genom Wanda ås utlopp till pumphusen och har sedan den 11 Augusti varit oafbrutet i användning. Tryckledningen genom Gumtäckts säteri kunde icke beläggas med arbete, emedan beträffande öfverenskommelse med säteriets egare först på hösten kom till stånd. Kostnaden för arbetet stiger till dato till 248,039 mk 80 p:ni.

Det provisionela pumpverkets motorer, bestående af 2 lokomobiler, försåldes såsom obehöfliga och bör följaktligen vattenledningens värde minskas med deras inköpsvärde, jemte kostnaderna för transport, transmissioner, arbete vid uppställningen m. m. eller sammanlagdt 26,660 mk 16 penni (jmf 1888 års berättelse). Försäljningspriset utgjorde 13,200 mk och skilnaden 13,460 mk 16 p:ni är påförd kostnaderna för vattenuppfordringen.

De under år 1891 nedlagda rörsträngarnes längd och diameter, äfvensom antalet derå anbragta brandposter och afstängningskranar, framgå af följande tablå:

Rörsätets ut-
vidgning.

Utsträckning	Rörlängd i m						Afstängnings- kranar st.	Brandposter st.
	450 mm	200 mm	150 mm	100 mm	75 mm	50 mm		
Vattenledning under Kaptens-, Hafs-, Docks-, Stora och Lilla Fabriksgatorna samt i Berghäll	—	54	135	579	—	—	2	5
Vattenledning till Djurgårdsvillorna	—	—	365	454	—	—	2	9
Förbindning af rörsträngar	—	—	—	140	—	—	7	—
Rörledning ifrån pumphusen till filterna	—	—	105	95	—	—	1	1
Bevattningsledningar å Observatoriiberger, i Brunnsparken m. m.	—	—	—	—	162	858	—	—
Nytt sug- och tryckrör	56	—	—	—	—	—	—	—
Afstängningskranar å rörnätet	—	—	—	—	—	—	7	—
Summa	56	54	605	1,268	162	858	19	15

Rörnätets utsträckning vid utgången af år 1891:

	450 mm m	400 mm m	300 mm m	200 mm m	150 mm m	100 mm m	75 mm m	50 mm m	Summa m	Afstängnings- kranar	Brandposter st.
31 December 1890	2,153	3,140	8,092	3,063	5,174	26,157	—	958	48,737	230	336
Tillkommit år 1891	56	—	—	54	605	1,268	162	658	3,003	19	15
Summa	2,209	3,140	8,092	3,117	5,779	27,425	162	1,816	51,740	249	351

Vid slutet af år 1891 funnos i bruk staden tillhöriga 6 st. fribrunnar, 4 st. vattningshoar, 7 st. dricksvattenkastare, 15 st. pissoirer, 3 st. offentliga afträden, 4 st. fontäner, 13 st. vattenafhemtningsposter för betalande konsumenter, 13 st. d:o för gatubevattning, 24 st. d:o för trädgårdsbevattning samt 1 st. hydraulisk hiss. Af stadens hus voro 17 försedda med vattenledning.

Förvaltning, drift, underhåll och diverse:

Vattenlednings
förvaltning
och drift.

År 1891.	Fmk.		p.	
<i>Allmänna kostnader.</i>				
Ingeniörarvode och resemedel	6,692	50		
1 vattenledningsbokhållare	2,356	—		
Expenser	1,883	74	10,932	24
Transport	—	—	10,932	24

	<i>Fmg.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>ni.</i>
Transport	—	—	10,932	24
<i>Vattenuppfördringen.</i>				
1 förste maskinist	2,250	—		
1 andre d:o	1,177	48		
1 putsare	908	63		
Eldare- och handtlangare-dagsverk	711	40		
Ved, kol, olja, talg, trassel & diverse	5,297	50		
Remont af gamla pumpverket	9,433	63		
Öfrigt underhåll och remont af maskinerna i Gam- melstaden	1,817	88		
Nattvakt och diverse	412	—		
Förlust genom försäljning af provisionela pump- verket	13,460	16	35,468	68
<i>Filtreringen.</i>				
1 filterförman	1,200	—		
Isning af filtrerna	2,857	10		
Skumning af d:o	789	36		
Sandtvättning, kärning och påfyllning	2,835	20		
Inköp af sand till filtrerna	2,981	43		
Remont af filterbassinen	2,621	66		
D:o af arbetsredskap	321	24		
Ved till eldning af renvattenshuset	120	—		
Nattvakt och diverse	503	90	14,229	89
<i>Rörnätet.</i>				
1 rörmästare	3,000	—		
Skötsel af brand- och vattenposter under vintern	2,170	08		
Remont och underhåll af rörnätet	3,856	46		
D:o och d:o af brandposter, afstäng- ningsventiler, vattenposter m. m.	3,017	31	12,043	85
<i>Verkstaden.</i>				
1 verkmästare	1,572	26		
Hyra för verkstadslokalen	1,875	—		
Inredning af d:o m. m.	3,544	88		
Rörläggare- och handtlangare-dagsverk för privata arbeten	9,076	40		
Material för privata arbeten	27,033	—		
Diverse kostnader	1,243	75	44,345	29
Transport	—	—	117,019	95

	Fmk.	pt.	Fmk.	pt.
Transport	—	—	117,019	95
<i>Vattenmätare.</i>				
Reparation och justering af vattenmätare	818	98		
Afläsning af vattenmätare och sammanställning af afläsningarna	4,037	35	4,856	33
<i>Diverse.</i>				
Remonter å vattenledningens byggnader, hägnader och dammar, telefon- och brandstodsafgifter, utskylder och diverse	—	—	4,153	45
Summa Fmk	—	—	126,029	73

Vattenuppför-
dringen.

Vattenuppfördringen. Det gamla pumpverkets reparation slutfördes, och gaf pumpen N:o I derefter 0,227 och N:o II 0,219 m³ i slaget eller båda tillsammans vid vanlig gång 0,093 m³ i sekunden. Ångpumpverket behöfde anlitas endast när det gamla pumpverket i följd af reparationsarbeten var delvis eller helt och hållet obrukbart. Till uppföring af 1,000 m³ vatten till 6 atmosferers höjd åtgingo 1,38 famnar ved. Ångledningar och cylindrar voro fortfarande obeklädda. Uppföringskostnaden pr m³ vatten utgör i medeltal 2,413 penni, och är sålunda exceptionellt hög, i följd af den genom provisionela pumpverkets försäljning uppkomna förlusten, som rätteligen borde fördela sig på flera föregående år. Tages denna förlust ej i betraktande, blifver pumpningskostnaden per m³ vatten 1,497 penni emot 1,576 penni år 1890.

Filtreringen.

Filtreringen. Temperatur- och nederbördsförhållanden under vintermånaderna voro ogynnsamma, hvadan kostnaden för isning steg till 2,857 mk 10 pni emot 771 mk 70 pni året förut eller till 1 mk 38 pni per m² filteryta och år. Filtermurar och renvattenshus undergingo en omfattande remont, det sednare brädfodrades och öfverdrogs med oljemålad duk inuti, för att åstadkomma största möjliga renlighet. Filterna skummades 15 ggr, såsom synes af följande tablå:

Filterafdelningar skummade:	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
N:o I	—	1	—	—	1	1	—	1	1	—	—	1
” II	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1
” III	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—

Medelkostnaden för skumning af en m² filteryta utgör för en gång 7,6 p:ni och för hela året 38,1 p:ni. Kostnaden för sandtvättning, kärrning, påfyllning m. m. motsvarar 1 mk 37 p:ni per m² filteryta och år. Hela filtreringskostnaden utgör per m² filteryta och år 6 mk 87 p:ni och för 1 m³ vatten 0,968 p:ni.

Rörnätet. 11 läckor och 1 rörbrott å gaturören reparerades. Större remontarbeten förekommo å 13 brandposter, 8 afstängningsventiler, 13 pissoirer, 2 fribrunnar, mindre nästan dagligen. Partiela afstängningar af rörnätet egde rum 68 ggr i följd af utvidgningar och reparationer. Vattenborgen rengjordes 2 och rörnätet spolades 5 ggr.

Rörnätet.

Verkstaden. Sedan ett nytt vattenledningsreglemente blifvit fastställt, enligt hvilket bl. a. allt vatten skulle taxeras enligt mätare och anslutningarne utföras af staden, förhyrdes i gården N:o 3 vid Bergmansgatan en verkstadslokal, hvilken försågs med vattenledning, inredning och tillbehör. Verkstaden öppnade sin verksamhet i April och har i medeltal sysselsatt 23 arbetare. Arbetena bestodo hufvudsakligast i utförande af 48 nya anslutningar, uppsättning af c:a 500 vattenmätare och diverse reparationer af privata ledningar; de utfärdade räkningarnas antal uppgick till 572 och slutsumman till 42,761 mk 46 p:ni. Härförutom hafva en mängd arbeten för stadens räkning blifvit gjorda, bland hvilka särskildt må nämnas vidlyftiga bevattningsledningar å Observatoriibergen. Sammanlagda driftkostnaden utgör 44,345 mk 29 p:ni och utvisar vid första blicken ett deficit af 1,583 mk 83 p:ni. I verkligheten är dock resultatet icke ogynnsamt, ty en del af kostnaderna för verkmästare, hyra, inredning och andra allmänna kostnader borde påföras stadens egna arbeten med omkring 3,000 mk, hvilket i bokföringen skulle möta praktiska svårigheter. Vidare hafva icke alla räkningar för 1891 hunnit utskrifvas, och har verkstaden faktiskt icke allenast afkastadt en mindre pekuniär vinst, utan äfven beredt staden tillfälle att få sina egna vattenledningsarbeten billigare utförda än förut.

Verkstaden.

Vattenmätare. Antalet å verkstaden reparerade eller justerade vattenmätare uppgår till 1,193, hvaraf 269 i och för ombyte blifvit aftagna ifrån äldre ledning. För vattenmätarens afläsning voro 2 kontrollörer med hvar sitt biträde äfvensom en kontorist för afläsningarnas sammanställning anställda.

Vattenmätare.

Angående *Diverse* är endast att omnämna, det totalsumman nedgått ifrån 12,286 mk 34 p:ni år 1890 till 4,153 mk 45 p:ni detta år, emedan en del utgifter som förut påförts „Remont och underhåll“ m. m. numera

Diverse.

kunnat påföras andra lämpligare konti. Totalsumman för förvaltning och drift stiger till det ovanligt höga beloppet af 126,029 mk 73 p:ni. I och för jämförelse med föregående års driftkostnader bör dock förlusten genom provisionela pumpverkets försäljning samt kostnaden för verkstaden afdragas, och utgör slutsumman i sådant fall 68,224 mk 28 p:ni.

Kostnaden för
vattenuppför-
dringen.

Med ledning af föregående ställer sig kostnaden för en m³ vatten på följande sätt:

Om endast pumpningskostnaden toges i betraktande	2,413 p:ni.
Om dertill lägges kostnaden för filtrering	3,381 „
Om dertill lägges kostnaden för förvaltning, drift, underhåll, m. m. förutom kostnaden för verkstaden	5,557 „
Om 5 % ränta å anläggningskostnaden beräknas	14,168 „
Om driftkostnaden för verkstaden inberäknas	17,185 „

Pumparnes
verksamhet.

Pumpverket arbetade enligt följande tablå:

Månad	Gaula pumpverket				Nya ångpumpverket			Summa m ³
	Pumpens N:o	Antal tunnar	Antal slag	m ³	Antal tunnar	Antal slag	m ³	
Januari	1	718	636,407	110,735	38	37,529	6,286	117,021
	2	—	—					
Februari	1	438	373,307	106,558	21	19,859	3,326	109,884
	2	244	189,970					
Mars	1	13	10,699	118,738	12	5,117	857	119,595
	2	649	533,685					
April	1	—	—	46,872	381	458,313	76,767	123,639
	2	252	214,029					
Maj	1	—	—	126,408	10	8,565	1,434	127,842
	2	674	577,206					
Juni	1	—	—	127,878	15	14,945	2,503	130,381
	2	676	583,918					
Juli	1	257	218,998	135,654	—	—	—	135,654
	2	459	392,431					
Augusti	1	403	339,978	129,273	—	—	—	129,273
	2	291	237,889					
September	1	306	258,125	121,671	—	—	—	121,671
	2	352	286,470					
Oktober	1	343	291,443	125,529	—	—	—	125,529
	2	328	271,102					
November	1	302	260,084	112,398	—	—	—	112,398
	2	296	243,648					
December	1	323	278,834	116,921	—	—	—	116,921
	2	319	244,867					
Summa	—	7,643	6,443,090	1,378,635	477	544,328	91,173	1,469,808

Totala vattenkonsuntionen hvilken 1890 utgjorde 1,399,410 m³ har under år 1891 ökat med 70,398 m³ eller med omkr. 5 %.

Största vattenuppfordringen egde rum den 10 September (6,277,7 m³), minsta den 13 December (1,581,2 m³). I medeltal uppumpades 4,026,8 m³ i dygnet, hvaraf 3,777 m³ med vatten- och 249,8 m³ med ångkraft.

Af de vid slutet af år 1891 uppdebiterade 1,143 konsumenterna betalade 911 vattenafgiften enligt uppmätning, hvilken från den 1 Juli var obligatoriskt införd i 1 och 2 samt från den 1 Oktober i 3 och 5 stadsdelarna. Gratiskonsuntion har såsom förut egt rum till stadens arbeten, gatuspolningar, bevattning af planteringar, rörsköljning, eldsläckning äfvensom till stadens hus, fribrunnar, hästhoar, fontäner och bekvämlighetsinrättningar. En del af förbrukningen har uppmätts och befunnits, som följer:

Vattenförbrukningen.

Hästho & pissoir å Jernvägstorget	1,832 m ³
Afträde i teateresplanaden	2,501 „
Hästho & utkastare vid Kokhuset	5,116 „
Saluhallen	5,124 „
Hästho vid Gasverket	2,156 „
Pissoir & fribrunn vid Narinken	1,704 „
Pissoir & vattenkastare vid Kaserntorget . .	612 „
Pissoir & hästho å Broholmen	4,369 „
Vattenledningsverkstaden	1,297 „
Folkskolan å Berghäll	192 „
Fribrunn i Sörnäs	404 „
Sandtvätten i Gammelstaden	6,042 „
Packhushissen (6,190 slag)	1,857 „
Summa	33,206 m ³

Inkomsterna från vattenledningen år 1891 hafva utgjort:

Inkomsten från vattenledningen.

Enligt rumberäkning eller öfverenskommelse Fmk	54,931: 78	
Enligt uppmätning	„	190,244: 52
Mätarehyror	„	<u>9,855: 11</u> 255,031: 41
Ersättning för verkställda anslutningar m. m. „	„	<u>— —</u> 42,761: 46
Summa Fmk		297,792: 87

Totala kostnaden för vattenafgifter har minskats emot i fjol med 2,544 mk 62 pni. Afgiften för konsuntion enligt rumberäkning eller öfverenskommelse har minskats med 30,048 mk 29 pni och för mätarehyror

med 5,701 mk 34 p:ni, hvaremot afgiften enligt uppmätning ökats med 33,205 mk 1 p:ni. Slutsatser beträffande de ekonomiska resultaten af utdelningssättet enligt obligatorisk uppmätning kunna knappast dragas innan detsamma blifvit komplett genomfördt i hela staden.

Vattenståndet i
Wanda å.

Vattenståndet i Wanda å:

År 1891	Medeltal m	Maximum m	Minimum m
Januari	+ 0,11	+ 0,15	+ 0,09
Februari	+ 0,08	+ 0,12	— 0,06
Mars	+ 0,14	+ 0,15	+ 0,12
April	+ 0,84	+ 1,35	+ 0,25
Maj	+ 0,65	+ 1,29	+ 0,30
Juni	+ 0,08	+ 0,24	± 0
Juli	+ 0,04	+ 0,06	± 0
Augusti	+ 0,04	+ 0,12	± 0
September	+ 0,21	+ 0,45	+ 0,06
Oktober	+ 0,22	+ 0,72	+ 0,03
November	+ 0,18	+ 0,27	+ 0,15
December	+ 0,33	+ 0,60	+ 0,15
För hela året 1891	+ 0,24	+ 1,35	— 0,06

Islossning inträffade den 26 April.“

Ofriga uti berättelsen ingående statistiska uppgifter äro återgifna uti de längre fram följande tabellbilagorna.

Bland ärenden som ega sammanhang med vattenledningen, torde ännu följande böra här omnämnas.

Afslagen ansökan om vattenlednings utsträckande till Docksgatan N:o 4.

Egaren af halfva gården och tomten N:o 4 vid Docksgatan i kvarteret N:o 122 hade hos Drätselkammaren framställt anhållan¹⁾ om vattenledningens utsträckande på sådant sätt, att honom bereddtes tillfälle att till sin nämnda gård inleda vatten. Efter införskaffad utredning²⁾, hvarur framgick att vattenledningens utsträckande under Docksgatan mellan Munkholms- och Ärtholmsgatorna icke blefve lämpligt för anordnandet af vattentillförseln till denna trakt och att en dylik utsträckning af ledningen vore påkallad endast deraf att ifrågavarande tomt genom enskildt initiativ blifvit klufven, beslöt Drätselkammaren³⁾ afslå sökandens anhål-

¹⁾ Drkns prot. den 11 juni § 2. — ²⁾ D:o d:o den 25 juni § 11. — ³⁾ D:o d:o den 13 aug. § 27.

lan, men medgifva honom rätt att begagna gemensam anslutning med någon af de angränsande tomterna vid Munkholmsgatan.

I sammanhang med utförandet af tillbyggnaden till norra brand- Vattenledning
till norra brand-
tornet.
tornet lät Drätselkammaren på gjord framställning¹⁾ förse byggnaden med vattenledning, hvilket i kostnadsförslaget icke upptagna arbete i sin mån bidrog till den förut²⁾ påpekade omständigheten att kostnadssumman för nämnda arbete öfversteg den beräknade med 1,628 mk 61 p:ni.

Emedan i sammanhang med utförandet af den för planteringarna å Vattenledning
till Observa-
torium.
Observatoriibergen nödiga vattenledningen, hvilken egentligen skulle utföras blott såsom en några fot under jorden placerad sommarledning, fråga väckts om beredande af möjlighet för universitetet att låta inleda vatten till närheten af observatoriibyggnaden, gjorde Drätselkammaren hos universitetets konsistorium framställning³⁾ om att universitetet skulle bestrida den tillskottskostnad af 2,600 mk, som skulle uppstå derest ifrågasatt vattenledning blefve utförd såsom vinterledning till så stor del af sin längd, som erfordrades för att en vattenpost kunde anordnas å den plats nedanom Observatoriibergen, der observatoriets brunn varit belägen. Sedan bifall å denna framställning erhållits, utfördes det tilltänkta arbetet⁴⁾, hvarjemte i sammanhang härmed på universitetets framställning och på dess bekostnad genom stadens försorg jemväl en afloppsledning för observatoriet anordnades.

Med anledning af att Helsovårdsnämnden på grund af verkställda Ifrågasatt vat-
tenledning till
TÖB.
undersökningar förklarar flere af de i Tölötrakten belägna brunnarne vara skadliga för helsan, gjorde särskilda egare och innehafvare af villor å lägenheterna Taipale och Strömstens plantage hos Drätselkammaren framställning⁵⁾ om vattenledningens utsträckande till denna trakt. Sedan nödiga undersökningar verkstälts beslöt Drätselkammaren⁶⁾ anmoda sökandene att ställa den för dylika fall öfliga garanti af 8 % å den för ledningen beräknade kostnaden, hvilken uppskattats till 6,300 mk, äfvensom en förbindelse att ersätta jordinnehafvarne för dem genom vattenledningsarbetenas utförande åsamkade skador; men ärendet förekom derefter ej till vidare behandling under året.

Enahanda förlopp och utgång hade en af särskilda innehafvare af Ifrågasatt vat-
tenledning till
Humleberg.
villor å Humleberg gjord anhållan om verkställande af undersökning och

¹⁾ Drkns prot. den 2 juli § 8. — ²⁾ Se ofvan pag. 70. — ³⁾ Drkns prot. den 30 juli § 14 och den 20 aug. § 7 samt Drkns skriv. N:o 178 af sistnämnda dag. — ⁴⁾ Drkns prot. den 3 sept. § 28. — ⁵⁾ D:o d:o den 6 aug. § 3. — ⁶⁾ D:o d:o den 20 aug. § 8.

uppgörande af kostnadsförslag för vattenledningens utsträckande till villan N:o 9 å Humleberg, för hvilket arbete kostnaden beräknades till 44,000 mk¹⁾).

Anhållan om vattenledningens utsträckande till Gumtäckt.

Något definitivt afgörande under året erhöi ej heller en utaf särskilda egare af villor inom de å Gumtäckts säteris mark belägna byggnadskomplexerna Hermanstad och Majstad gjord anhållan om beredande af tillfälle för dem att begagna sig af vattenledningen²⁾).

Uppvärmning af vattenledningsvattnet för vattning af hästar under vinterid.

Ett af enskild person gjordt erbjudande att vidtaga åtgärd om uppvärmning under vintern af vattenledningsvattnet uti tvänne af de hoar, som å särskilda platser i staden uppställts för vattning af hästar, med förbehåll att han härför finge uppbära en ersättning af fem penni per häst blef af Drätselkammaren afböjdt³⁾, enär det befanns olämpligt att bevilja enskild person en dylik förmån; men lät Drätselkammaren⁴⁾ verkställa nödiga undersökningar för vidtagande af åtgärd om en dylik uppvärmning genom stadens försorg, hvarefter, såsom ofvan nämmts, på Kammararens framställning ett anslag af 650 mk upptogs i 1892 års utgiftsstat för anbringande af en vattenvärmningsapparat å hästhon vid gasverket⁵⁾

Ordnandet af vattenledningsverkstadens verksamhet.

Sedan det nya vattenledningsreglementet under året trädte i kraft⁶⁾ samt en särskild verkstad för utförande af vattenledningsarbeten af staden anordnats⁷⁾, vidtog Drätselkammaren särskilda förfoganden angående ordnandet af verkstadens arbeten, såsom fastställande af den taxa, hvarefter ersättning skulle beräknas för de för enskildes räkning utförda arbeten⁸⁾, bestämmande af den kredit, som härvid finge beviljas⁹⁾ o. s. v.

Förslag om försäkring mot förlust genom läckor å vattenledningen, föreskrifter ang. brandposter m. m.

Särskilda med anledning häraf utaf vattenledningskontoret gjorda framställningar angående anordnande af en försäkring mot förlust i följd af läckor å vattenledningen¹⁰⁾, fastställande af föreskrifter angående brandposter m. m.¹¹⁾ kommo ej till slutligt afgörande under året.

Ersättning för rätten att nedlägga nytt sug och tryckrör genom Gumtäckts säteris mark.

Sedan frågan om den ersättning, som borde tillkomma egaren af Gumtäckt säteri för medgifvande af rätt åt staden till nedläggande af

1) Drkns prot. den 23 juli § 24 och den 20 aug. § 10. — 2) D:o d:o den 30 juli § 12 och den 6 aug. § 16. — 3) D:o d:o den 5 mars § 12 och den 12 mars § 32. — 4) D:o d:o den 29 okt. § 16 och den 19 nov. § 23. — 5) Drkns skrivv. N:o 260 af den 19 nov.; se ofvan sid. 23. — 6) Se ofvan sid. 51; Drkns prot. den 30 jan. § 5, den 26 febr. § 31, den 19 mars § 9, den 26 mars §§ 11 och 18, den 2 april § 7, den 16 april § 20, den 14 maj §§ 30 och 31, den 21 maj § 26. — 7) Se ofvan pag. 75; Drkns prot. den 8 jan. § 14, den 22 jan. § 7, den 5 febr. § 14 och den 12 mars § 16. — 8) Drkns prot. den 19 mars § 8, den 21 maj § 32, den 22 okt. § 26 och den 29 okt. § 24. — 9) D:o d:o den 22 okt. § 25. — 10) D:o d:o den 9 april § 14. — 11) D:o d:o den 3 dec. §§ 16 och 20.

ett andra sug- och tryckrör för vattenledningens behof genom nämnda lägenhets mark, på sätt tidigare nämnts¹⁾, öfverlemnats till afgörande af en kompromiss, inför hvilken Drätselkammaren bevakade stadens rätt, blef genom kompromissrättens dom ifrågavarande ersättning bestämd²⁾ sålunda, att lägenhetens egare tillerkändes rätt att för eget och lägenhetens behof ur stadens vattenledning erhålla vatten till ett quantum icke understigande 2,500 kubikmeter årligen emot hälften af det för året gällande enhetspris och hvad derutöfver konsumeras efter vanlig taxa eller annan öfverenskommelse. Ersättningen för den skada och kostnad, som kunde säteriegaren förorsakas genom nedläggande af detta andra rör, skulle åter ersättas i enlighet med det mellan staden och honom gällande kontrakt.

Med anledning af gjord anhållan om åstadkommande af ett bättre vattenaflopp från lägenheten Rosavilla lät Drätselkammaren verkställa en undersökning af förhållandena. Dervid befanns anledning ej förekomma att för stadens räkning förbättra afloppet, men berättigades arredatorn³⁾ att, ifall han sådant önskade, på egen bekostnad på tillika anvisadt sätt anordna ett nytt aflopp till det från fattiggårdens jordområde kommande, nära förbi ledande utfallsdiket.

Ifrågasatt nytt vattenaflopp från Rosavilla.

En utaf egaren af Munksnäs egendom gjord anhållan att på egen bekostnad få i ordning ställa en öfver Meilans hemmans mark till Munksnäs ledande biväg samt att sedermera få använda densamma för färder mellan staden och Munksnäs blef af Drätselkammaren bifallen⁴⁾, med vilkor att jemväl arredatorns af Meilans hemman bifall härtill utverkades samt att vägen ej begagnades för forsling af spillningslass och dylikt.

Väg öfver Meilans hemmans mark för Munksnäs egendom.

Sedan arredatorn af Helsingfors stad underlydande Grejus hemman i Lill-Hoplaks by af Helsinges socken anmält att väg saknades från hemmanets bolegor till ett dess utskogsskifte, samt genom inhemtad utredning erfarits att vid egoskiftet någon väg af antydd beskaffenhet alls icke observerats, anhöll Drätselkammaren⁵⁾ hos K. Senaten att väg till nämnda skifte finge begagnas i viss angifven riktning öfver Fredriksbergs kronan underlydande hemmans mark. Härtill erhöles jemväl vederbörligt tillstånd⁶⁾, dock med vilkor att ifrågavarande väg ej finge användas för

Väg till Grejus hemmans utskogsskifte öfver Fredriksbergs hemmans mark.

¹⁾ Se ofvan pag. 20. — ²⁾ Drkns prot. den 26 febr. § 18, den 28 maj § 34, den 9 juli § 7 och den 15 okt. § 14. — ³⁾ D:o d:o den 22 jan. § 8. — ⁴⁾ D:o d:o den 20 aug. § 3. — ⁵⁾ D:o d:o den 26 febr. § 21; Drkns skriv. N:o 149 af s. d. — ⁶⁾ Militieexpeditionens skriv. till Guv. i Nylands län af 11 nov. N:o 1014.

kreatursdrift; och förordnade Drätselkammaren¹⁾ att stadens skogsvakt skulle hålla uppsigt öfver efterlefnaden af förberörda vilkor.

Ersättning för
omläggning af
väg öfver Ob-
servatoriiberget.

Emedan K. Senaten genom beslut af den 17 Mars 1885, i ersättning för ett af staden till utvidgning af nya kirurgiska sjukhusets tomt å Observatoriiberget afträdt område, åhvälft statsverket skyldigheten att bestrida kostnaden för den ombyggnad af en å vestra sidan af sagda berg löpande väg, som genom antydda tomtutvidgning blefve nödvändig, men Drätselkammarens tidigare²⁾ hos Stadsfullmäktige gjorda framställning om vidtagande af åtgärd för utbekommande af ifrågavarande ersättning, som af byggnadskontoret beräknats till 4,915 mk, icke ledt till slutlig påföljd, anhöll Drätselkammaren³⁾ hos K. Senaten om utbetalande af förenämnda belopp ur allmänna medel; och erhöles äfven behörigt tillstånd till medlens utbetalning⁴⁾ så snart det i samband med pågående omplanering af Observatoriiberget bedrifna vägarbetet blifvit fullbordadt.

Utvidgning af
gasledningens
rörnät.

Jemlikt § 4 i det mellan staden och Gaslysningssaktiebolaget gällande kontrakt anmälte bolaget, att detsamma under året ärnade företaga utvidgning af gasledningens rörnät med nedan nämnda antal lyktor å följande allmänna platser:

Rörsträckningen	Rörens		Antal lyktor
	längd i fot	diаметer i tum	
Sandviks södra kaj	1,000	2 $\frac{1}{2}$	10
T-formiga kajen i Norra hamnen	800	2 $\frac{1}{2}$	8
Kanaltorget	—	—	9
Kaserntorget	650	2	6

Med godkännande af förslaget i öfrigt ansåg Drätselkammaren⁵⁾ med anordnandet af gasbelysningen å kajarmen i Norra hamnen böra anstå intill dess densamma undergått oundviklig sättning, hvarjemte Kam-maren, med uteslutande af öfriga å Kaserntorget projekterade lyktor, bibehöll endast tvänne, hvilka skulle placeras närmast intill de fasta försäljningsplatserna derstädes.

¹⁾ Drkns prot. den 26 nov. § 5. — ²⁾ D:o d:o den 13 mars 1890 § 30. — ³⁾ D:o d:o den 6 aug. § 29; Drkns skriv. N:o 172 af s. d. — ⁴⁾ Civilexpeditionens skriv. till Guv. i Nylands län af 1 sept. N:o 495; Drkns prot. den 17 sept. § 6. — ⁵⁾ Drkns prot. den 23 april § 23.

De genom gasnätets utvidgning disponibla petroleumlyktorna äfvensom det antal lyktor af detta slag, som enligt budgeten stod till Drätselkammarens förfogande, placerades i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Byggnadskontorets förslag å kajarmen i södra hamnen, å Observatoriebergen, der en väg äfven vintertiden skulle hållas öppen, å Berghäll samt invid vägen till Sandudd¹⁾.

Placering af petroleumgaslyktor.

För möjliggörande af en utvidgad verksamhet anhöll Elektriska belysningsaktiebolaget om tillstånd att under förut²⁾ medgifna vilkor uppställa stolpar för anbringande af luftledningar för elektrisk belysning å följande gator, nemligen Bergmansgatan, Högbergsgatan, Skoltorget, Georgsgatan och Skilnadsgatan äfvensom å Skarpskyttegatan, Nykyrko-brinken och Annegatan. Anhållan blef af Drätselkammaren bifallen³⁾.

Stolpar för upp-bärande af luftledningar för elektrisk belysning.

Sedan Spårvägs- och omnibusaktiebolaget under föregående år, efter en preliminär afsyning af de då färdiga spårvägarne, erhållit tillstånd⁴⁾ till spårvägstrafikens öppnande, inlemnade bolaget först under 1891⁵⁾ till godkännande den i kontraktet föreskrifna plan öfver spårvägslinierna mellan Vestra kajen och lägenheten Rosavilla samt mellan Lappviksgatan och Sörnäs. Den inlemnade planen blef af Drätselkammaren godkänd⁶⁾, med förbehåll blott att öfver torget invid Katolska kyrkan spår ej finge ledas, innan torget blifvit omplanerad. Likaså bifölls en sedermera gjord framställning om tillstånd till flyttning af ett vexlingsspår, hvaremot bolagets förslag att å Östra chausséen leda spårvägen längs sidan af vägen, i stället för å midten af densamma, icke kunde af Drätselkammaren godkännas, innan en påtänkt utvidgning af chausséen blifvit verkställd⁷⁾.

Spårvägarnes fullbordande och afsynande.

Sedan spårvägslinierna från Lappviksgatan till villan Ås samt mellan Fabriks-gatan och Rosavilla derefter blifvit fullbordade, lät Drätselkammaren genom samma fackmän, som verkställt den preliminära afsyningen, anställa slutlig syn å desamma äfvensom å vagnarne N:o 1—15⁸⁾, hvarvid synemännen funno⁹⁾:

att skensträngarne och vagnarne voro i kontraktsenligt skick;

att den del af stenläggningen å stadens gator, som numera ankom å spårvägsbolaget, öfverhufvudtaget var i samma skick, som omgifvande

¹⁾ Drkns prot. den 27 aug. § 13. — ²⁾ Se 1890 års berättelse sid. 103. — ³⁾ Drkns prot. den 8 jan. § 17 och den 28 maj § 18. — ⁴⁾ Se 1890 års berättelse sid. 104. — ⁵⁾ Drkns prot. den 19 febr § 22. — ⁶⁾ D:o d:o den 23 april § 15 och Drkns skrifv. N:o 96 af s. d. — ⁷⁾ Drkns prot. den 8 maj § 17 och den 14 maj § 25. — ⁸⁾ D:o d:o den 11 juni § 4. — ⁹⁾ D:o d:o den 2 juli § 14.

gata, med undantag af mindre felaktigheter å bl. a. Unionsgatan mellan Senats- och Salutorget; samt

att å chausséerna kantstenarna längs rälerna i allmänhet voro lagda något för högt öfver rälernas öfre yta.

Då dessa felaktigheter emellertid voro af den art att med deras afhjelpande kunde anstå till dess omläggning af resp. gator och chausséer i framtiden komme att företagas, förklarade synemännen samtliga färdiga linier samt den nödiga materielen vara i sådant skick att densamma kunde definitivt för allmän trafik upplåtas.

Af stadens kontrollant vid spårvägsanläggningen, Stadsingenjören O. Ehrström, hvars utlåtande i saken inhemtats, gjordes emellertid en mängd anmärkningar mot de utförda linierna¹⁾, med anledning hvaraf spårvägsbolagets förklaring inhemtades²⁾, samt ytterligare synemännen sattes i tillfälle att utlåta sig i saken³⁾. Desse förklarade dervid⁴⁾ att de vid mottagandet af uppdraget ansett detsamma afse endast det i § 4 mom. a) af det mellan staden och spårvägsbolaget afslutade kontraktet omnämnda godkännande af spårvägarne för allmän trafik, samt att de icke ansett sig böra verkställa en så vidt gående och detaljomfattande syn, att felaktigheter i stenläggningen eller spårriktningen dervid skulle annoterats, med anledning hvaraf Drätselkammaren underrättade spårvägsbolaget härom samt förbehöll staden rätt att mot bolaget göra de påståenden, hvartill skäl kunde förefinnas, sedan genom ytterligare undersökning vid inträffande bar mark utrönt, i hvilken mon de af kontrollanten mot spårvägarnes anläggning framställda anmärkningar voro grundade⁵⁾.

Spårvägsbolagets gatuhållningsskyldighet.

Med anledning af att entreprenören för renhållningen af stadens gator och allmänna platser hos Drätselkammaren anfört klagan deröfver att genom spårvägarnes tillkomst och trafikering en betydlig ökning af renhållningstungan uppstått, hvarför han anhållit att varda ersatt med en summa af 5,000 mk⁶⁾, men spårvägsbolaget på framställd förfrågan vägrat⁷⁾ att i någon mon deltaga i denna ersättning, beslöt Drätselkammaren förklara att staden icke kunde till utgifvande af dylik ersättning bifalla. Emellertid, och med hänsyn till det sätt, hvarpå bolaget fullgjort den detsamma åliggande gatuhållningsskyldighet, meddelade Drätsel-

¹⁾ Drkns prot. den 27 aug. § 12. — ²⁾ D:o d:o den 24 sept. § 26. — ³⁾ D:o d:o den 15 okt. § 24. — ⁴⁾ D:o d:o den 3 dec. § 24. — ⁵⁾ Drkns skriv. N:o 283 af 3 dec. — ⁶⁾ Drkns prot. den 2 juli § 19. — ⁷⁾ D:o d:o den 10 sept. § 18.

kammaren bolaget¹⁾ att enligt stadgandena i det mellan staden och bolaget upprättade kontrakt ej mindre den bolaget åliggande renhållningen af de i gatorna nedlagda skenorna, än äfven undanskaffandet af snön från spåren och från den mellan dessa befintliga delen af gatan klarligen borde så verkställas, att den orenlighet och snö, som från spårvägen aflägsnades, genom bolagets försorg omedelbart blefve från gatan bortförd och icke förflyttad på yttre sidorna af spåren och der qvarlemnad, äfvensom att samma kontrakt gaf vid handen att bolaget var skyldigt att också på sidorna om spåren undanskaffa snön, för att ej hinder för trafiken måtte uppstå. Tillika erinrade Drätselkammaren²⁾ Poliskammaren om dessa bestämningar i kontraktet, samt anhöll att polismyndigheterna måtte öfvervaka efterlefnaden af desamma, på det att icke staden och enskilde gårdsegare genom försummelse härutinnan från bolagets sida måtte blifva betungade med ökade kostnader för renhållningen.

Emedan den plats, som tidigare varit upplåten för stadens materialförråd, tagits i anspråk för utvidgningen af statsjernvägarnes bangård³⁾, utsåg Drätselkammaren på byggnadskontorets förslag till plats för ny materialgård ett område å den s. k. Kampmalmen mellan arbetarebostäderna derstädes och villan Alkärr⁴⁾, och blef platsen sedermera omgifven med stakett samt försedd med nödiga byggnader m. m.

På framställning af Byggnadskontoret biföll Drätselkammaren⁵⁾ till att en för enskildt behof i Sandvikshamnen å sänkkistor uppförd landningsbrygga, som vid en storm blifvit skadad, finge för allmänt begagnande af staden öfvertagas och underhållas, med vilkor att egarne ej vidare gjorde anspråk på densamma.

De rödjningsarbeten, som föranledts i stadens skogar, planteringar m. m. af stormskadorna den 28 augusti 1890⁶⁾, och som under nästnämnda år påkallat en utgift af inalles 30,855 mk 27 p:ni, eller af 5,009 mk 16 p:ni för remont af plank, tak m. m., 21,429 mk 51 p:ni för rödjning i stadens skogar och 4,416 mk 60 p:ni för rödjning i stadens planteringar, fortsattes ännu under en del af år 1891 och kräfde ytterligare en utgift af 2,918 mk 62 p:ni för remont af tak, plank m. m. samt af 1,615 mk 09 p:ni för rödjning i stadens planteringar. — För utrönande af, huruvida de enskilde arrendatorer åliggande rödjningsarbeten blifvit behörigen

Ny materialgård.

Öfvertagande af en landningsbrygga i Sandvikshamnen för stadens räkning.

Rödjningsarbeten efter stormen den 28 aug. 1890.

¹⁾ Drkns skrifv. N:o 201 af 10 sept. — ²⁾ D:o d:o N:o 205 af s. d. — ³⁾ Se 1890 års berättelse sid. 4. — ⁴⁾ Drkns prot. den 12 mars § 16. — ⁵⁾ D:o d:o den 19 febr. § 10. — ⁶⁾ Se 1890 års berättelse sid. 106.

fullgjorda, lät Drätselkammaren verkställa syner¹⁾ samt vidtog sedermera deraf föranledde åtgärder²⁾.

Skogsvård.

Drätselkammaren lät jemväl genom t. f. Skoginstruktören G. O. Timgren företaga en undersökning af stadens skogar samt vidtaga de åtgärder, som ansågos påkallade för fullföljande af den för desamma antagna hushållningsplan³⁾.

Ny plan för
Kappelplanaden.

I sammanhang med den under året verkställda ombyggnaden af restaurationsbyggnaden i Kappelplanaden lät Drätselkammaren genom Stadsträdgårdsmästaren uppgöra en ny plan för planteringarna i nämnda esplanad, hvilken af Kammarerna med några ändringar antogs⁴⁾ och bragtes till utförande.

Stadens plan-
teringar.

Angående arbetena i stadens planteringar under 1891 har Stadsträdgårdsmästaren för öfrigt afgifvit följande berättelse:

Underhåll.

„Arbetena hafva oafbrutet pågått under hela året för att underhålla och förbättra de äldre planteringarna äfvensom i afsigt att försköna Observatoriibergen och Brunnsparken.

I de äldre planteringarna hafva arbetena varit desamma som under föregående år, nämligen att underhålla gräsplaner, gångar, dammar, träd- och buskpartier m. m. Hvad under året inträffat, som för planteringarna varit mindre gynnsamt, är att icke regn föll under försommaren så mycket att gräsplanerna derigenom blefvo genomvattnade, utan måste vattenledningen ständigt anlitas för att hålla dem i ett värdadt och prydligt skick. Dels detta och dels omläggning af Elisabetstorget medförde större omkostnader än som förut kunde beräknas, och med anledning deraf öfverskreds anslaget för planteringar och trädskolor med en summa af Fmk 7,523: 41.

Nyanläggning-
gar.

Observatori-
ibergen.

Af nyanläggningar kunna i främsta rummet omnämnas Observatoriibergen. Å den mellan Unions- och Badhusgatorna befintliga delen hafva planteringsarbetena framskridit så långt att plantering af träd längs sistnämnda gata kan till instundande vår verkställas. Äfven har inom samma område promenadgångar delvis blifvit anlagda och försedda med infallsbrunnar och rörledning till afloppstrumman, så att de vid större regn icke kunna blifva sönderskurna eller skadade. För planteringsarbetenas utförande hafva svårigheter uppstått till följd af markens ojemna och ber-

¹⁾ Drkns prot. den 5 nov. §§ 14 och 15. — ²⁾ D:o d:o den 3 dec. § 13. — ³⁾ D:o d:o den 2 juli § 17, den 16 juli § 29, den 6 aug. § 10 och den 3 sept. § 5. — ⁴⁾ D:o d:o den 15 jan. § 16 och den 26 febr. § 23.

giga beskaffenhet. Så har på åtskilliga ställen större bergklackar bortsprängts och undanskaffats för att kunna gifva åt gräsplaner och gånggar så behagliga och naturliga former som möjligt. Arbetsomkostnaderna hafva uppgått till Fmk 30,465: 49.

I Brunnsparcken utfördes under året betydliga arbeten. Å den sankt belägna delen söder om Brunns huset, som fullständigt dränerades, anlades för vattnets afledande en större stentrumma från alléen genom Brunns husets område till uthuset, der den förenades med hufvudledningen till hafvet. Gräsplaner och gånggar ordnades äfven inom nämnda terräng, och der så erfordrades blefvo träd planterade. Arbetsomkostnaderna öfverskredo anslaget med Fmk 559: 51, för att få gräsplanerna iordningställda mellan de nyanlagda gångarna. Brunnsparcken.

De för Fabriksparcken anslagna medlen hafva användts dels för att anskaffa fyllnadsmaterialier till den utmed Smedsgatan belägna delen, som utslutande består af stenbunden mark, dels för att inköpa och uppsätta taket omkring reservträdgårdens område. Fabriksparcken.

Vid Djurgårdsvillorna N:o 2, 3 och 4 verkställdes diverse fyllnings- och planeringsarbeten. Så blef framför sistnämnda villa påfördt ett cirka en meter djupt lager af lera och mull, samt framför villorna N:o 2 och 3 tvenne större gropar igenfyllda. Utfyllning af strandområdet söder om chausséen kunde icke till följd af brist på lämpligt fyllnadsmaterial påbörjas, och uppstod derigenom en behållning af anslaget på Fmk 883: 16. Djurgårdsvillorna.

Uppmuddringen af stora dammen i Kaisaniemi utfördes utmed nord-vestra sidan och användes mudderslammet till utfyllning af Kaisaniemiviken. Dammen i Kaisaniemi park.

Förutom här ofvan nämnda arbeten hafva tvenne gångbanor blifvit anlagda för att förmedla den allt lifligare trafiken till Djurgården. Den ena gångbanan utlades från Kaisaniemi park till jernvägsbanken. För att få denna gångbana i så direkt förbindelse med stora vägen och sandplanen framför värds huset som möjligt, måste en del af viken närmast intill nämnda värds hus och jernvägsbank utfyllas, hvilket kräfde till följd af bottens lösa beskaffenhet betydliga kvantiteter fyllnadsmaterial, och uppgingo kostnaderna för utfyllningen af viken jemte anläggning af gångbanan, som blef försedd med en skoning af sten längs östra sidan, till en summa af Fmk 5,963: 81. Gångbanan till Djurgården.

Den andra gångbanan, som tager sin början å stranden vid Djurgårdsviken och står i förbindelse med gångbanan längs jernvägsbanken, fortsattes genom villatomterna 13 och 14 å Djurgården och utmytnar vid

bron som leder öfver jernvägen. Äfven här uppstod svårighet att få denna bana väl anlagd å denna ojemna och bergiga mark, synnerligast der den utmynnar vid bron, och måste, för att undvika större bergsprängning, en stentrappa uppföras. Anläggningskostnaderna uppgingo till Fmk 2,810: 32.

Antalet utplanterade träd och buskar.

I stadens parker och planteringar hafva under året utplanterats 1,447 st. träd och buskar samt 2,300 häckplantor. Förökningen af blad- och blomsterväxter i växthuset och drifbänkarna har uppgått till 26,350 exemplar. Af dessa hafva för blomsteranordningar i planteringarna utplanterats 14,000 st. samt blomsterlökar för vårblooming 8,675 st.“

b) *Ärenden beträffande stadens lösa egendom och penningväsen.*

Inventering af lösegendom.

Den i kommunalförfattningen föreskrifna inventeringen af stadens lösegendom förrättades af de utaf Stadsfullmäktige utsedde inventeringsmän, utan att skäl till anmärkning förekom¹⁾.

Inventariibokens komplettering.

Inventariiboken öfver lösegendomen kompletterades genom införskaffande från de särskilda nämnderna af uppgifter om de förändringar som timat under året. Sammandrag af nämnda bok meddelas längre fram bland tabellbilagorna.

Stadskassans inkomster och utgifter under 1891.

Bland dessa bilagor ingå äfven redogörelser för stadens inkomster och utgifter under 1891, jemförelser mellan den fastställda budgeten och det faktiska bokslutet samt uppgift om stadskassans ställning vid årets utgång.

Stadens kontokurant.

På grund af den kredit till sammanlagdt 1,960,000 mk, som uti budgeten anvisats Drätselkammaren²⁾ och då i följd af de förändrade penningeförhållandena billigare vilkor ej längre kunde erhållas, afslöt Drätselkammaren, vid utgången af tiden för det förra kontokurantaftalet, nytt kontokurantkontrakt med Föreningsbanken å 600,000 mk, hvarvid banken betingade sig i kontokurantprovision $\frac{1}{10}$ % å den lyftade summan samt $5\frac{1}{2}$ % i ränta å det utestående beloppet, båda att betalas kvartaliter. medan staden för eventuellt tillgodohafvande hos banken skulle tillgodoräknas samma ränta som banken för tiden erlade för medel, insatta å löpande räkning. I hvad mon kontokuranträknningen under året togs i anspråk, framgår af följande uppgift om räkningens saldo vid utgången af hvarje månad:

¹⁾ Drkns prot. den 24 sept. § 24. — ²⁾ Se ofvan sid. 33.

	<i>Stadens skuld</i>	<i>Stadens fordran</i>
	<i>Fmk</i>	<i>Fmk</i>
ult. Januari	842,500: —	—
„ Februari	547,500: —	—
„ Mars	595,500: —	—
„ April	554,673: 72	—
„ Maj	263,673: 72	—
„ Juni	343,800: —	—
„ Juli	588,250: 32	—
„ Augusti	492,000: —	—
„ September	515,000: —	—
„ Oktober	433,695: 60	—
„ November	532,695: 60	—
„ December	512,100: —	—

Återstoden af den Drätselkammaren beviljade krediten användes sålunda att utöfver de under föregående år¹⁾ hos Borgå sparbank och Städernas allmänna brandstodsbolag uppnegocierade lånen å 5 % å resp. 200,000 och 400,000 mk inalles 500,000 mk upplånades hos Finlands bank²⁾ mot 5½ % ränta och hypotek af de stadskassan tillhöriga skuldsedlarna å utestående tomtlösen samt 60,000 mk hos Finska militärens enke- och pupillkassa mot 5 % ränta, äfvensom ytterligare 400,000 mk i Föreningsbanken mot 5½ % ränta³⁾, hvarigenom den beviljade krediten jemväl temporärt öfverskreds. Sedan Städernas allmänna brandstodsbolag till betalning uppsagt 100,000 mk af dess staden beviljade lån, erhöles ett annat sådant å 70,000 mk från Finska militärens enke- och pupillkassa⁴⁾, jemväl mot en ränta af 5 %. De emellertid uppsagda lånen från Föreningsbanken samt Finska militärens enke- och pupillkassa återbetalades sedermera med medel, hvilka staden lånfått af herrar Petter och Alexander von Nottbeck till belopp af 600,000 mk mot 5½ % ränta⁵⁾. — Huruledes den Drätselkammaren beviljade krediten sedermera af Stadsfullmäktige höjdes till 2,500,000 mk, liksom ock att förberedelser vidtogos för upptagandet af ett obligationslån, har förut omnämnts⁶⁾.

Vid den 1 November 1891 verkställd utlottning af obligationer, hö-

Utlottning af obligationer.

¹⁾ Se 1890 års berättelse sid. 113. — ²⁾ Drkns prot. den 30 jan. § 34, den 12 febr. § 11, den 23 juli § 29 och den 27 aug. § 21. — ³⁾ D:o d:o den 30 april § 6. — ⁴⁾ D:o d:o den 9 juli § 25, den 23 juli § 28 och den 30 juli § 20. — ⁵⁾ D:o d:o den 1 okt. § 43, den 8 okt. § 26 och den 15 okt. § 34. — ⁶⁾ Se ofvan sidd. 32 och 33.

rande till de i stöd af Kejs. Senatens resolutioner af den 17 Maj 1876 och den 7 Augusti 1882 upptagna vattenlednings- samt nybyggnads- och regleringslånen, utföllo följande nummer till inlösen¹⁾:

Vattenledningslånet af 1876:

Serien Litt. A: N:ris 2, 12, 441, 478, 483.

„ „ B: „ 80, 82, 155, 256, 433, 500, 674, 701, 721, 759, 774, 874, 908, 1159, 1216.

„ „ C: „ 32, 43, 98, 110, 257, 307, 351, 486, 575, 637, 724, 948, 971, 974, 1082, 1099, 1226.

Nybyggnads- och regleringslånet af 1882:

Serien Litt. A: N:ris 87, 96, 148.

„ „ B: „ 4, 105, 115, 190, 222, 279, 329, 389, 435, 514, 522, 599, 644, 672, 699.

„ „ C: „ 44, 218, 235, 256, 340, 365, 382, 412, 458, 479, 545, 554, 635, 736, 750, 753, 765, 783.

Vid redogörelsen för stadens inkomstgifvande rättigheter intages här främst följande af t. f. trafikkamreraren afgifna berättelse om trafikkontorets verksamhet samt uppbörden af trafik- m. fl. afgifter:

Tolags- och
trafikafgifterna
m. m.

„Då det var att förmoda, att den betydligt stegrade inkomsten af tolags- och trafikafgifterna för 1890 till en del föranledts deraf, att farhågorna för svåra omgestaltningar af våra tullförhållanden framkallat en extra forcering af importen för sagda år, tog man allmänt för gifvet, att icke blott tullinkomsterna utan äfven tolags- och trafikintraderna komme för 1891 att röna ett afgjordt bakslag. I sjelfva verket har äfven, på sätt den här nedan upptagna öfversigten för 1891 och 1890 gifver vid handen, tolagen för 1891 nedgått med närmare 4,700 mark. Detta har deremot icke varit fallet med trafikafgiften. Tvärtom visar denna en ökning af öfver 2,200 mark. Och som de mindre debiteringsposterna tillsammantagna jemväl ha att uppvisa en liten tillväxt, uppgår den verkliga minskningen i Trafikkontorets intrader endast till Fmk 2,115:42. — Budgetförslaget för 1891 har icke allenast visat sig fullt hålla streck, utan till och med märkbart öfverkridits i alla inkomstrubriker. För tolagen, som kalkylerats till 100,000 mark, utgör ökningen Fmk 13,333:02; för trafikafgiften, beräknad till 260,000 mark, uppgår tillväxten till Fmk

¹⁾ Drkns prot. den 12 nov. § 11.

28,879: 79; för mätningssafgiften, upptagen till 2,800 mark, går den till Fmk 341: 86 samt för transito-magasinshyran, kalkylerad till 100 mark, till Fmk 671: 90. Inalles uppgår ökningen öfver budgetförslaget till Fmk 43,326: 57. — Hvad beträffar den af mig i September, i sammanhang med budgetförslaget för 1892, uppgjorda kalkylen öfver kontorets sannolika intrader för 1891, har densamma visat sig något för knappt tilltagen, ity att tolagen öfverskridit kalkylen med ungefär 4,000 mark samt trafikafgiften med omkr. 11,400 mark.

Hänvisande till medföljande tablå öfver debiteringens fortgång under de skilda månaderna ber jag att för jemförelses skull här få upptaga en Debiteringen.

Öfversigt af Trafikkontorets intrader för 1891 och 1890:

	1891:	1890:
Debetsedelafgiften Fmk	963: 96	Fmk 932: 40
Tolagsafgiften „	113,333: 02	„ 117,986: 97
Trafikafgiften „	288,879: 79	„ 286,670: 48
Mätningssafgiften „	3,141: 86	„ 3,357: 68
Transito-magasinshyran . „	771: 90	„ 258: 42
	<hr/>	<hr/>
Summa Fmk	407,090: 53	Fmk 409,205: 95

Trafikkontorets kontanta uppbörd för 1891 uppgick, såsom ur de i Uppbörd. dag insända debiterings- och kassarapporterna framgår, till Fmk 402,356: 64. Utestående voro alltså den 31 December inalles Fmk 4,733: 89, beroende för det mesta derpå, att restlängderna för November och December ännu vid årsskiftet icke hunnit indrifvas. På dessa begge månader komma nemligen Fmk 4,496: 95 och på Januari—Oktober endast Fmk 236: 94, deraf på konkursbon (Riekströms och H. Wickels) Fmk 87: 32. Hvad af de vid årsskiftet utestående medlen skall blifva oindrifbart, är naturligtvis i detta nu omöjligt att med bestämdhet afgöra; så vidt jag kan bedöma, borde restlängderna för såväl November som December till största delen inflyta. Och som inga restitutioner under 1891 behöft ifrågakomma, hoppas jag, att afbränningen på 1891 års debitering skall bli ganska minimal; derom ber jag att i sinom tid få afgifva relation.

Utom uppbörden för 1891 har Trafikkontoret derjemte under det utgångna året indrifvit för 1890 ett belopp af Fmk 4,400: 14, på sätt ur månadsrapporterna framgått och jemväl nyligen (i skrifvelse af den 14 December N:o 14) särskildt omförmälts.

Tolag för varor
till uppstad.

Vidkommande den i budgeten för 1891 upptagna posten „Tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor, destinerade till uppstad, förslagsvis 2,500 mark“, kan redovisning häröfver i denna stund icke afgifvas, enär medlen för de sista månaderna icke hunnit inkomma, enligt hvad på förfrågan upplysts af Drätselkontoret, dit dessa penningar direkte inflyta. Ur Drätselkontorets hufvudbok har jag gjort ett öfverslag af hvad t. o. m. den 12 December influtit, och har detta befunnits uppgå till Fmk 5,188: 31.

Utgifterna för
Trafikkontoret.

I afseende på utgifterna för Trafikkontoret, de der verkställas och redovisas af Drätselkontoret, ber jag här få nämna, att den ökning utöfver budgeten, som egt rum i särskilda utgiftsposter, härflutit af gamla packhusets öppnande för trafik den 9 Juni 1891 och af den deraf påkallade förstärkningen af hela packhuspersonalen; denna ökning kunde icke af Trafikkontoret förutses vid budgetförslagets upprättande i September 1890.“

Hamnkontorets
uppbörd.

Angående beloppet af de vid Hamnkontoret uppdebiterade afgifterna meddelas uppgift uti de längre fram ingående tabellbilagorna.

Vägrad resti-
tution af hamn-
avgift.

Här må blott nämnas att en ingifven ansökan om nedsättning, resp. restitution, af hamnavgiften för ångfartyget Jakobstad af Drätselkammaren på Hamnkaptensens förslag afslogs¹⁾, emedan fartygets rederi ej inom fastställd tid publicerat föreskrifven turlista.

Utlegning af
fasta fiskförsälj-
ningsplatser.

Af de i fiskarhamnen uti Södra hamnen anordnade 30 fasta fiskförsäljningsplatserna utlegde Drätselkammaren²⁾ genom auktion 25 stycken för tiden från 1 Juni 1891 till den 1 November 1891 emot afgifter, som varierade mellan 12 och 73 mk samt inalles utgjorde 803 mk, motsvarande i medeltal omkr. 32 mk för hvarje plats. — Sedan Stadsfullmäktige emellertid, såsom förut³⁾ nämnts, beslutit anordna fiskhandeln i staden sålunda att platser för fasta fisksumpar icke vidare skulle upplåtas i Södra hamnen utan blott i Hafshamnen, med anledning af hvilket beslut besvär anfördes⁴⁾ utan någon påföljd, gjorde Drätselkammaren försök⁵⁾ att genom auktion utlega de nya försäljningsplatserna, men funno desamma icke någon efterfrågan. — Deremot uthyrdes de emellertid⁶⁾ uti Saluhallen vid Södra hamnen inrättade, med bassiner för rinnande vatten försedda sex fiskförsäljningsbutikerna för tiden från den 1 December 1891 till

Utlegning af
fiskförsäljnings-
butiker i Salu-
hallen.

¹⁾ Drkns. prot. den 30 juli § 9. — ²⁾ D:o d:o den 18 juni § 10 och den 25 juni § 1. — ³⁾ Se ofvan sid. 28. — ⁴⁾ Drkns prot. den 26 nov. § 9, den 10 dec. § 14 och den 17 dec. § 9. — ⁵⁾ D:o d:o den 12 nov. § 1. — ⁶⁾ Se 1890 års berättelse sid. 32.

samma dag 1892 (med rätt för innehafvare som ordentligt fullgjorde sitt hyresafstal att på oförändrade vilkor bibehålla platsen till den 1 Maj 1895, då hyrestiden äfven för öfriga butiker i Saluhallen utginge) genom auktion¹⁾ emot hyresafgifter, som varierade mellan 371 och 750 mk samt inalles belöpte sig till 3,584 mk, eller i medeltal c:a 597 mk för hvarje butik.

Med anledning af en utaf Drätselkontoret gjord framställning beslöt Drätselkammaren²⁾ att afgifterna för fasta försäljningsplatser å torgen, för hvilka viss årsafgäld är bestämd, skola, då de ej utgifvas för helt år, beräknas och uppdebiteras för qvartal.

En af särskilda torghandlare gjord ansökan om ökande af antalet af de å Kaserntorget anordnade fasta försäljningsplatserna fann sig Drätselkammaren nödsakad afslå³⁾, enär genom Guvernörens öfver länet utslag af den 25 Febr. 1890 bestämts att endast den närmast Kaserngatan intill 70 fot från dess yttersta gränslinie belägna delen af Kaserntorget finge för torghandel disponeras.

I anledning af framställd anmärkning derom att uti Fattigvårdsstyrelsens redovisningar för de första månaderna af året upptagits utgifter, som rätteligen hänförde sig till det föregående årets anslag, i följd hvaraf de uti Drätselkontorets bokslut upptagna utgiftssiffrorna för fattigvården icke komme att utvisa de verkliga utgifterna för året, anhöll Drätselkammaren⁴⁾ hos Fattigvårdsstyrelsen att samtliga till det förgångna året sig hänförande räkningar skulle infordras och till Drätselkammaren aflemnas inom Januari månads utgång, i hvilken händelse de ännu kunde observeras uti det förgångna årets böcker.

På grund af de förändrade penningeförhållandena beslöt Drätselkammaren⁵⁾, med anledning af en framställning från Drätselkontoret, att alla de från de donerade fonderna utgifna lån, för hvilka en lägre ränta än 5½ procent var bestämd, skulle omedelbart uppsägas, med tillkännagifvande likväl att lånen finge kvarstå, ifall resp. låntagare förbunde sig att från den 1 Januari 1892 erlägga ränta efter 5½ $\frac{0}{10}$ för året.

Emedan uti Fröken Maria Charlotta Olanders till förmån för staden upprättade och för stadens räkning bevakade testamente särskilda personer tillagts legat, men testamentet i laga ordning ej kunnat delgifvas testamentgifvarens arfvingar, i följd hvaraf klandertalan i afseende å

1) Drkns prot. den 26 nov. § 1. — 2) D:o d:o den 8 jan. § 5. — 3) D:o d:o den 17 dec. § 22. — 4) D:o d:o den 23 april § 9 och Drkns skriv. N:o 97 af s. d. — 5) Drkns prot. den 1 okt. § 19.

Afgifternas för torghandel debitering per qvartal.

Afslagen ansökan om ökande af fasta försäljningsplatserna å Kaserntorget.

Fattigvårdsstyrelsens bokföring.

Förvaltningen af de donerade fonderna.

Utbetalda legat från M. C. Olanders fond.

testamentet i laga tid stod arvingarne öppen, utverkade sig Drätselkammaren af Stadsfullmäktige rätt att emellertid emot borgen utgifva de fastställda legaten, hvilka derefter jemväl utbetaltes¹⁾.

Inventeringar af
stadskassan.

Vid de inventeringar af stadskassan, som jemlikt kommunalförfattningens stadgande hvarje qvartal försiggått i stadgad ordning, liksom ock vid de extra inventeringar, hvilka på grund af Drätselkammarens år 1878 fattade beslut förrättats af tvänne utaf Kammarens ledamöter, hafva några skäl till anmärkningar icke förekommit.

c) *Särskilda andra af Drätselkammaren handlagda ärenden.*

Föreskrifter an-
gående elektri-
ska ledningar. —
Instruktion för
elektroteknik-
kern.

Med anledning af en framställning från stadens elektrotekniker²⁾ öfverlemnade Drätselkammaren åt ett utskott uppgörandet af förslag till föreskrifter angående uppställandet af elektriska ledningar samt till instruktion för elektroteknikern, men utskottets arbete hann ej slutföras under året.

Ordnings-
stadga för vir-
kesflottning
inom hamn-
området.

Uti den under föregående år väckta³⁾ frågan om åstadkommande af en ordningsstadga för flottning af trävaror inom stadens hamnområde utgaf Drätselkammaren särskilda infordrade yttranden och förklaringar⁴⁾, utan att ärendet dock under året kunde bringas till slutlig lösning.

Åtgärd för gat-
läggningens för-
bättrande.

För att befordra åstadkommandet af en bättre gatläggning i staden lät Drätselkammaren uppgöra⁵⁾ särskilda arbetsbeskrifningar öfver läggning af gata såväl med tuktad sten som fältsten, hvilka beskrifningar skulle biläggas de med vederbörande stenvägningsentreprenörer uppgjorda kontrakt, hvarjente Drätselkammaren till Magistraten insände⁶⁾ dessa beskrifningar, för att genom Magistratens försorg tillhandahållas de enskilda gårdsegarne till iakttagande.

Föreslagen för-
ändring af ved-
mått.

Emedan uti nåd. reglementet för justering och stämpling af mått, vigter etc. af den 16 Juli 1886 förordnats bl. a. att vedmått, som efter den 1 Januari 1892 finge till justering godkännas, borde hafva formen af en rätvinklig ram med 2 eller 1 meters grundlinie och 2 eller 1 meters höjd, men vedmått af 2 meters höjd blefve mycket obeqväma, hemstälde Drätselkammaren⁷⁾, på Stadsingenjörens framställning, om sådan

¹⁾ Drks prot. den 2 jan. § 7, den 8 jan. § 9 och den 19 febr. § 15. — ²⁾ D:o d:o den 19 febr. § 7. — ³⁾ Se 1890 års berättelse sid. 100. — ⁴⁾ Drkns prot. den 8 maj § 9 och skrivf. N:o 135 af s. d.; Drkns prot. den 17 dec. § 8 och skrivf. N:o 300 af s. d. — ⁵⁾ Drkns prot. den 30 jan. § 38. — ⁶⁾ Drkns skrivf. N:o 37 af 30 jan. — ⁷⁾ Drkns prot. den 17 sept. § 19 och den 1 okt. § 46 samt Drkns skrivf. N:o 223 af 1 okt.

ändring af ifrågavarande reglemente att jemväl vedmått med 2,5 meters grundlinie och 1,6 meters höjd finge till justering godkännas.

Förteckningen öfver stadens fasta egendom blef under året kompletterad genom införande af skedda förändringar; hvarjemte stadens säkerhetshandlingar granskades och nödiga åtgärder till bevarandet af stadens rätt i förekommande fall vidtogos.

Förutom i förut omnämnda fall blef stadens talan genom Drätselkammarens försorg bevakad uti åtskilliga judiciela och administrativa ärenden, i hvilka staden var part eller annars hade något intresse att tillgodose. De flesta af dem gälde kommunaltaxering eller debitering af allmänna afgälder¹⁾, hvaribland särskildt är att märka en rättegång angående den taxering som särskildt privilegierad gårdsegare numera är underkastad²⁾, äfvensom in-teckning af staden tillkommande arrendeafgifter och fordringar för utestående tomtlösen, enskild gårdsegare tillkommande ersättning för höjning af gata³⁾ o. s. v.

Drätselkammaren bestod under året af Juriskandidaten L. v. Pfaler (ordf.), Hofrådet C. Nummelin (viceordf.), Handlanden M. Hallberg, Bandirektörsassistenten Th. Frosterus, Ingenjören K. M. Moring och Muraremästaren A. Ärt. Suppleanter voro Bankdirektören A. Norrmén, Gårdsegaren K. R. Åström och Byggmästaren E. Heikel.

Drätselkammaren hade under året 64 sammanträden, af hvilka 53 ordinarie och 11 extra. Dervid handlades 1,201 diariiförda ärenden, af hvilka 73 voro beroende från de föregående åren samt 1,128 nya. Af dessa blefvo 1,127 befordrade till slut samt 74 beroende på vidare åtgärd. Anordningar utfärdades till ett antal af 2,315. Paragrafantalet i Kammarrens protokoll uppgick till 1,913 samt breffnummerna till 301.

¹⁾ Drkns prot. den 8 jan. § 4, den 22 jan. § 28, den 22 febr. § 19, den 26 febr. § 12, den 16 april § 14, den 21 maj §§ 13 och 24, den 28 maj § 13, den 11 juni § 10, den 18 juni §§ 11 och 33, den 1 okt. § 8, den 15 okt. § 10, den 30 dec. §§ 7 och 20. — ²⁾ D:o d:o den 11 juni § 9, den 30 juli § 24 och den 8 okt. § 33. — ³⁾ D:o d:o den 12 nov. § 24.